

роми
ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення 30-ої сесії
Виноградівської міської ради
восьмого скликання
31.01.2024 № 1975

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ДО 2027 РОКУ**

ВИНОГРАДІВ - 2024

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

АМЕР

АГЕНЦІЯ МІСЦЕВОГО
ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ЯВОРІВЩИНИ

Стратегію розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року розроблено спільними зусиллями створеної в громаді робочої групи з розробки Стратегії розвитку Виноградівської громади та експертів проекту «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів». Реалізація проекту стала можливою завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та щирій підтримці американського народу через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА».

Зміст цього документу не обов'язково відображає погляди USAID та Уряду США.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА	8
Історичний розвиток громади	8
Загальна характеристика та географічне розташування громади	9
Природний потенціал громади	10
Характеристика населення та трудових ресурсів	12
Наявна інфраструктура	13
Містобудівна документація	16
Інформація щодо відповідності регіональній стратегії розвитку	16
Структура економіки та розвиток головних секторів	17
Фінансовий стан та бюджет територіальної громади	18
Система органів влади	20
Органи самоорганізації населення та громадські об'єднання	21
Результати соціологічного дослідження	22
РОЗДІЛ 2. SWOT-АНАЛІЗ	26
РОЗДІЛ 3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	35
РОЗДІЛ 4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	40
РОЗДІЛ 5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	41
Стратегічна ціль 1. Збільшення економічної спроможності громади	43
Стратегічна ціль 2. Формування комфортного середовища проживання і вдосконалення якості публічних послуг	46
Стратегічна ціль 3. Розбудова туристично-рекреаційного потенціалу громади	50
Узгодженість стратегії з державними та регіональними стратегічними документами	52
РОЗДІЛ 6. ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ	58

ПЕРЕЛІК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1.1. Кліматичні умови Виноградівської міської ТГ	11
Таблиця 1.2. Чисельність мешканців населених пунктів Виноградівської МТГ, осіб	12
Таблиця 1.3. Дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади Виноградівської ТГ	15
Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Виноградівської міської територіальної громади	26
Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади на період до 2027 року	42
Таблиця 5.2. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1. Розбудова місцевого економічного потенціалу	43
Таблиця 5.3. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2. Стимулювання розвитку малого підприємництва, що базується на місцевому потенціалі	44
Таблиця 5.4. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.3. «Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю»	45
Таблиця 5.5. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1. Модернізація та розвиток внутрішніх транспортних комунікацій	46
Таблиця 5.6. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2. «Підвищення ефективності роботи житлово-комунального господарства громади»	47
Таблиця 5.7. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3. «Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення»	48
Таблиця 5.8. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.4. «Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців»	50
Таблиця 5.9. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1. «Створення образу об'єднаної громади як туристично-привабливої території»	51
Таблиця 5.10. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2. «Сприяння розвитку місцевої туристичної інфраструктури»	51
Таблиця 5.11. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки ¹	53
Таблиця 5.12. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років ²	55
Таблиця 6.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади на період до 2027 року	5

ПЕРЕЛІК РИСУНКІВ

Рисунок 1.1 Герб Виноградівської міської територіальної громади	9
Рисунок 1.2. Виноградівська міська територіальна громада	10
Рисунок 1.3. Структура земель Виноградівської МТГ (станом на 01.01.2021 р.)	11
Рисунок 1.4. Розподіл населення за віком в розрізі населених пунктів, осіб	13
Рисунок 1.5. Розташування та стан Закарпатської вузькоколійки	14
Рисунок 1.6. Структура економіки Виноградівської міської ТГ	18
Рисунок 1.7. Баланс бюджету Виноградівської міської територіальної громади, млн грн	19
Рисунок 1.8. Структура видатків бюджету Виноградівської міської територіальної громади у 2021 (а) та 2022 (б) роках, тис. грн, %	20
Рисунок 1.9. Гендерна та вікова структура депутатського корпусу Виноградівської МТГ	21
Рисунок 1.10. Вікова структура працівників Виноградівської міської ради	21
Рисунок 1.11. Характеристика громади очима мешканців	22
Рисунок 1.12. Відповідь на питання «Чи плануєте залишитись тут жити?»	23
Рисунок 1.13. Суб'єктивна оцінка рівня нинішнього стану показників стану громади	23
Рисунок 2.1. Порівняльний аналіз зв'язків сильних сторін Виноградівської МТГ та можливостей її зовнішнього середовища (матриця «Порівняльні переваги»)	28
Рисунок 2.2. Порівняльний аналіз зв'язків слабких сторін Виноградівської МТГ та можливостей її зовнішнього середовища (матриця «Виклики»)	30
Рисунок 2.3. Порівняльний аналіз зв'язків слабких сторін Виноградівської МТГ та загроз її зовнішнього середовища (матриця «Ризики»)	32
Рисунок 2.4. Порівняльний аналіз зв'язків сильних сторін Виноградівської МТГ та загроз її зовнішнього середовища (матриця «Протидія»)	33
Рисунок 4.1. Стратегічне бачення Виноградівської міської територіальної громади	40
Рисунок 5.1. Дерево цілей Виноградівської міської територіальної громади	41

ВСТУП

Стратегія розвитку Виноградівської міської територіальної громади розроблена в рамках програми «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів». Цей документ слід трактувати як головну програму розвитку громади, котра визначає пріоритети та напрямки прикладення організаційних та фінансових зусиль. Діяльність у визначених напрямках повинна здійснюватися із широким залученням різних партнерів – публічних, комерційних, соціальних. Основними принципами, на яких був заснований процес стратегічного планування, були:

- глибока і системна діагностика тенденцій соціально-економічного розвитку території та формування на основі їх аналізу реалістичних прогнозів;
- експертний аналіз внутрішнього потенціалу та конкурентного зовнішнього середовища;
- формування реалістичного бачення майбутнього та постановки реальних і досяжних стратегічних цілей, що ґрунтуються на соціально-економічному аналізі та експертному аналізі SWOT;
- формування плану реалізації Стратегії з врахуванням наявних ресурсів, їх джерел, термінів реалізації завдань, критеріїв виконання та конкретних виконавців;
- врахування існуючих планових документів території, а також регіональної та державної стратегій розвитку;
- залучення до розробки стратегії місцевих експертів;
- врахування громадської думки через механізми широкого залучення громадськості до процесу стратегічного планування;
- опрацювання системи управління стратегічним планом, контроль за його реалізацією, корегування та оновлення стратегічного плану;

Методологія розробки Стратегії містить кілька рівнів, серед яких – метод стратегічного управління розвитком територіальної громади як територіальної соціально-економічної системи, сукупність процесів (етапів, кроків) при укладанні (розробленні) Стратегії, а також прикладні методики та техніки, які застосовуються в тому чи іншому процесі.

Як і кожен інший, Стратегічний план має ієрархічну природу, тобто він складається із системи цілей, нижчі з яких підпорядковані вищим і перебувають у системних взаємозв'язках між собою: бачення, стратегічні та оперативні цілі, завдання, проекти.

Документ має модульний характер - окремі його напрямки є самодостатніми, автономними, сформованими в розрахунку на подальше впровадження через реалізацію проектів, кожен із яких є окремим елементом впровадження стратегії, але впливатиме на загальний результат. При потребі документ може бути доповнений іншими напрямками розвитку, які у подальшому громада визначить, як ключові.

Стратегія розвитку ґрунтується на інших документах стратегічного характеру – як місцевого, регіонального, так і державного рівнів. Основні положення Стратегії мають враховуватися при розробці щорічних та середньострокових Програм економічного і соціального розвитку громади, галузевих програм розвитку.

Залучення широкого кола громадян до опрацювання Стратегії розвитку територіальної громади дозволило ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому всіх активних та зацікавлених представників громади. Розроблена таким чином Стратегія відображає інтереси усіх громадян, а тому сприймається громадою як власний стратегічний вибір. Створений разом з громадою, документ незалежно від особистісних якостей керівників, або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання суспільно-активних громадян – патріотів України та своєї громади.

Поряд із такими важливими інструментами забезпечення партисипативності, як проведення поглибленого соціологічного дослідження, фахові консультації з місцевими

експертами щодо окремих вузькопрофільних питань тощо, основним дискусійним майданчиком у роботі над стратегічним документом були зустрічі Робочої групи - органу сформованого із представників громадськості, бізнес-середовища та місцевої влади, широке громадське обговорення, акцент на співпраці.

Організовували роботу та надавали методологічну і методичну підтримку Робочій групі Олег Карий та Назар Глинський – експерти проєкту «Стратегічний аналіз і рекомендації з розширення можливостей органів місцевого самоврядування і громад за допомогою відповідних стратегічних документів», який став можливим завдяки Агентству США з міжнародного розвитку (USAID) та підтримці американського народу через Проєкт USAID «ГОВЕРЛА». На окремих етапах роботи над Стратегією та Планом заходів з її реалізації залучались представники наукового середовища – Оксана Довгунь, Наталія Лисяк, Катерина Процак (Національний університет «Львівська політехніка»).

Розділ 1. АНАЛІТИЧНА ЧАСТИНА

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Громада має багату і давню історію, що сформована історико-культурним надбанням кожного із населених пунктів, що входить до складу громади.

Виноградів, древній Севлюш (така офіційна назва міста існувала до 1946 року) відомий тим, що у 1262 році угорським королем Іштваном V місту надано статус «королівського», першим у краї одержав статус і привілеї, що надавали права самоврядування. Історія відчувається у Виноградіві чи не на кожному кроці, однак найдужче – у культових спорудах, які є відображенням багатогранної історії міста – наскрізь європейської, багатокультурної, без очевидного впливу радянської стереотипної архітектури.

Образ Виноградова в значній мірі формує «природне диво» – Чорна гора, у підніжжя якої і розкинулось місто. Це – ботанічний заказник державного значення. Крім цікавої геологічної основи тут багатий у флористичному та фаунному відношенні природний світ.

Виноградів сьогодні – це повноцінне відображення етимології цієї географічної назви: схили Чорної Гори біля міста вкриті виноградниками, персиковими та абрикосовими садами, які щедро дарують персики, абрикоси та винні ягоди, алеї та вулиці міста засаджені сакурами і каштанами. Назва міста прямо натякає на ще одне багатство краю: виноград та вино.

Боржавське. Населений пункт мав назву Велика Чингава. Стара назва села, ймовірно, походить від назви річки Чингава, на березі якої розмістилося село, що належало сім'ї баронів Перені. У даний час жителі села спеціалізуються на вирощуванні ранньої городини. Всі схили пагорбів вкриті теплицями. Через це іноді село називають «помідорною столицею України».

Велика Копаня. Вперше село згадується в 1430 році. У 1910 році тут жили українці та велика громада німців. Історія села — це історія боротьби людини перш за все з безкрайними непрохідними лісами. Поселенці, обравши якийсь шматок лісу, придатний для сільськогосподарського виробництва, вирубували дерева. Поблизу Великої Копані розташований флористичний заповідник Чорна гора, площею 780 га.

Великі Ком'яти. Село знаходиться у північній частині громади. Розташоване в долині Боржави (притоки Тиси), в 13 км від районного центру і в 6 км від залізничної станції Сільце (Боржавська вузькоколійка). Першу згадку про Великі Ком'яти виявлено в письмових джерелах 1345 року. Великі Ком'яти як село відоме завдяки вирощуванням його жителями ранніх овочів та експорту їх по всій Україні.

Дротинці. Назва Tiszaszirma вперше згадується близько 1291-1300. Назва очевидно походить від слова Сірмії (Серафим), предків сім'ї Сірмаї, які поселилися тут ще в період прибуття угорців.

Олешник. Перші згадки про Олешник (до 1946 року – Егреш) виявлені в письмових джерелах 1284 року. З давніх часів Олешник був центром вирощування ранньої городини. Ці традиції сформували також і сучасну спеціалізацію місцевого сільського господарства.

Мала Копаня. Хоча перші письмові згадки про село відносяться до середини XV століття (тоді відоме як Veresmart), в урочищі Городище, що кручею піднімається над рікою Тиса, знайдено укріплене поселення давніх з початку нашої ери, що добре досліджене в минулому столітті.

Онок. Перша письмова згадка про село відноситься до 1598 року, тоді ця місцевість була суцільно вкрита дрімучими лісами, чагарниками та непролазними хащами, які почали викорчовувати. Прискорений розвиток села припав в часі на кінець XIX ст., чому сприяло будівництво дороги, яка з'єднала село з центральним шляхом із Севлюша до Сільця.

Підвиноградів. Назва села вперше з'являється в 1295 році, коли згадується як сусіднє село з Чорним Поток. Село розташоване на автотрасі Ужгород-Рахів, безпосередньо примикає до Виноградова. За останні роки крайні будинки Виноградова і Підвиноградова майже злилися в одну вулицю.

Фанчиково. Назва села вперше згадується у грамоті в 1303 році, а потім у 1356 році у формі Fanchika. Зараз Фанчиково – це типове притисянське село, розташоване в басейні річки

Тиса, за 8 км на південний захід від районного центру. У селі є залізнична станція, яка має залізничний зв'язок з Ужгородом та, у зворотному напрямку, із селами та містами області.

Тросник. Село відоме з 1220 року, згадки про нього зустрічаються в документах і наукових працях, як «Sa / uag», потім у 1375 році згадується як Sasuar – це одне з найдавніших поселень з дрібних немешів (дворян).

Притисянське. Колишня назва села – Чонкаш – походить від річки Чонкаш, яка впадала в Тису. Про річку Чонкаш в історичних документах згадують в межах Фанчикова в 1785 році. На південь від села розташований ботанічний заказник місцевого значення «Егреш».

Широке. Колишня назва села – Вишній Шард (перейменоване у 1946 р.), вперше згадується у 1351 році. Традиційно, забудова населеного пункту здійснюється все на дальшій відстані від старої церкви, та й адміністративний центр села змістився до нових заселень.

У сучасних адміністративних межах Виноградівська міська територіальна громада утворена у 2020 році шляхом приєднання значної частини колишнього однойменного району до її адміністративного центру міста Виноградів – міста, яке є природним центром економічного, культурного та соціального життя як громади, так і одним із таких центрів регіону Закарпаття загалом.

Громада має свою символіку. На рисунку 1.1 представлено герб.

Рисунок 1.1 Герб Виноградівської міської територіальної громади

Джерело: офіційний сайт громади (<https://vin-rada.gov.ua/>)

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ГЕОГРАФІЧНЕ РОЗТАШУВАННЯ ГРОМАДИ

Громада утворена 10 грудня 2020 року шляхом приєднання до Виноградівської міської ради Боржавської, Буківської, Великоком'ятівської, Великокопанської, Дротинської, Малокопанської, Олешницької, Оноцької, Підвиноградівської, Фанчиківської і Широківської сільських рад колишнього Виноградівського району (рис. 1.2).

Виноградівська міська територіальна громада входить до складу Берегівського району в новому його форматі. Громада, з огляду на власне розташування, відіграє власну важливу роль у формуванні економічної спеціалізації Закарпатської області.

Географічне положення громади з її кліматичними, природно-ресурсними та соціально-економічними умовами відноситься до територій, найбільш сприятливих для розвитку туризму. Унікальний заказник „Чорна гора”, добре розвинута ландшафтна культура, флора і фауна внесені до Червоної книги.

Мережа залізничних та автомобільних доріг громади є невід'ємною частиною єдиної транспортної системи, що забезпечує роботу всіх галузей економіки громади та його соціальний розвиток. Якщо залізнична мережа в регіоні загалом та громаді зокрема є порівняно негустою (вона все ж займає важливе значення в економічному та соціальному житті), автомобільний транспорт у цьому порівнянні наразі має більшу вагу.

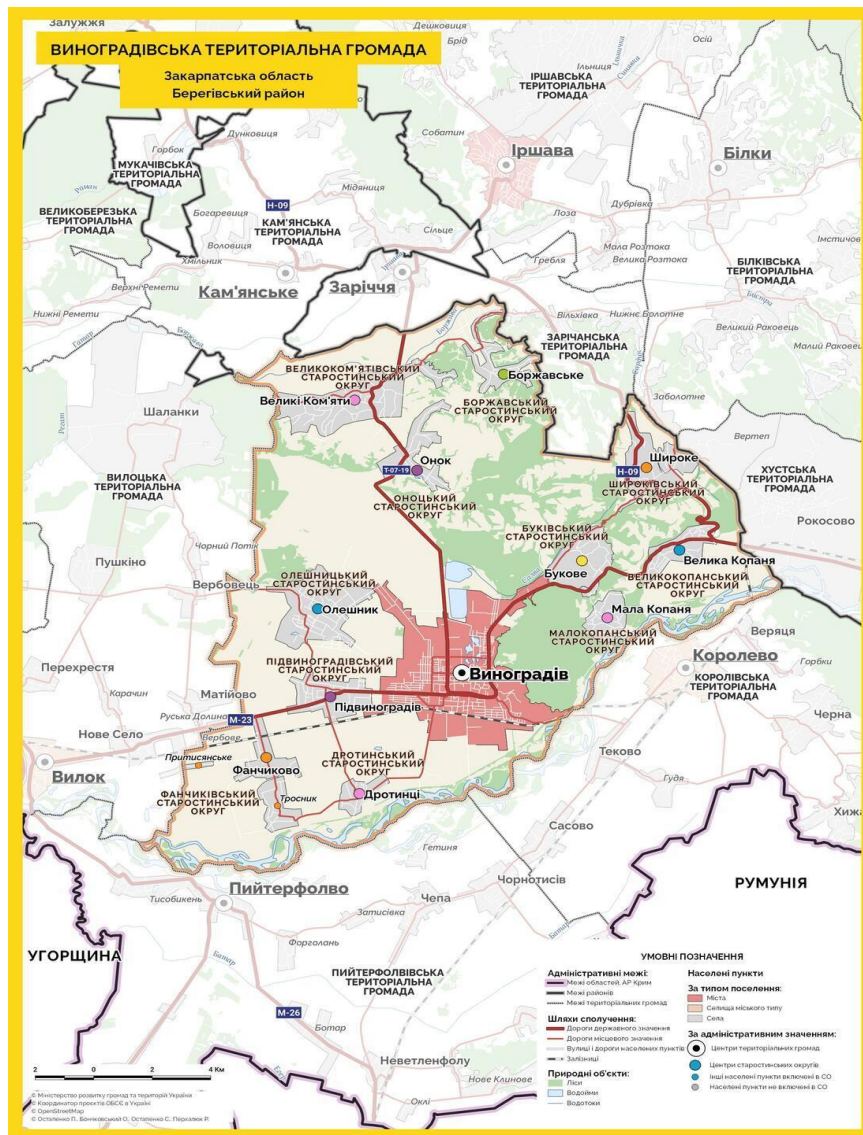

Рисунок 1.2. Виноградівська міська територіальна громада

Джерело: <https://decentralization.gov.ua/newgromada/3850/map>

Субрегіональний (обласний) рівень має чіткий прикордонний статус з вираженим логістичним потенціалом, на що вказує спільність кордонів з двома країнами ЄС – Румунією та Угорщиною. І хоча сама Виноградівська громада безпосередньо не має спільної межі, але близькість до міжнародних пунктів пропуску, наявність різнопланової транспортної інфраструктури, в тому числі суміжної з європейською (дві залізничні лінії з шириною колій відповідно до стандартів, прийнятих в Європі) дозволяє обґрунтовано говорити про статус громади як «Воріт до ЄС» — гасло, яке було центральним в баченні, сформульованому у Стратегії розвитку м. Виноградів з 2010 по 2020 роки.

Відстань до обласного центру (місто Ужгород) — 108 км, до кордону з Угорщиною — 15 км, з Румунією — 9 км, зі Словаччиною — 80 км, з Польщею — 110 км.

ПРИРОДНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ГРОМАДИ

ХАРАКТЕРИСТИКА ҐРУНТІВ. Під сільськогосподарськими угіддями Виноградівської ТГ зайнято – 15,2 тис.га, з них: рілля — 10,2 тис. га; ліси і інші лісовкриті площі — 4,5 тис.га; землі під забудовами — 2,3 тис.га; землі водного фонду — 1,1 тис. га. Структура земель, зайнятих під сільськогосподарськими угіддями подана на рисунку 1.3.

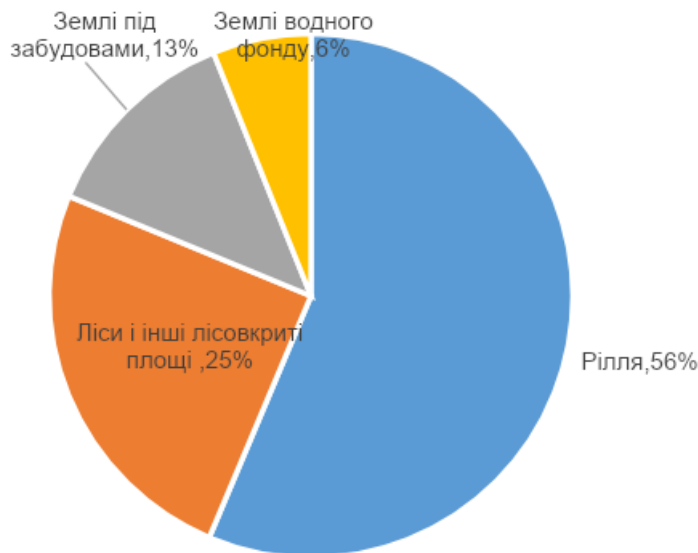

Рисунок 1.3. Структура земель Виноградівської МТГ (станом на 01.01.2021 р.)

Джерело: дані громади

Чверть території громади займають ліси – розташовані переважно у північно-східній її частині. Типовими лісами для громади, як і для усієї території Закарпатської низовини, є вологі діброви. Найбільш характерним угрупованням вологого типу дібров в першому дерев'яному ярусі є дубовий ліс з пануванням в трав'яному покриві осоки. В другому дерев'яному ярусі, який розміщується в насадженнях старшого віку, на 2-4 м нижче, ніж першому панує граб, участь його в деревостоях – від 0,6 до 0,9.

КЛІМАТ. Завдяки тому, що Карпатські гори добре захищають територію Виноградівської територіальної громади від холодних північних повітряних мас, клімат тут помірно континентальний: відносно жарке літо і м'яка малосніжна зима. Середньорічна температура повітря 8,8-9,3°C. Середня температура в липні 22-25°C, в січні — 3°-4°C. Опадів випадає 600-800 мм в рік. Найбільше в травні і червні. Зима коротка: починається в середині грудня і триває 2,5-3 місяці; часто бувають відлиги, сніговий покрив нестійкий і малопотужний.

В громаді переважає західний перенос повітряних мас переважно з Атлантичного океану, рідше – континентальні повітряні маси з півночі та зі сходу (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. Кліматичні умови Виноградівської міської ТГ

Показник	Січ.	Лют.	Бер.	Квіт.	Трав.	Черв.	Лип.	Серп.	Вер.	Жовт.	Лист.	Груд.	Рік
Середній максимум, °C	-1	2	7	16	20	25	26	25	21	15	8	2	14
Середня температура, °C	-2,8	-0,2	4,7	10,7	15,6	18,5	19,9	19,4	15,5	10,3	4,6	-0,4	9,7
Середній мінімум, °C	-6	-3	1	6	9	13	14	13	10	6	3	-2	5
Норма опадів, мм	57	47	49	46	71	88	86	71	54	50	59	70	748

Джерело: Кліматичні дані Виноградова на сайті «www.meteo prog.ua»

ГІДРОЛОГІЯ. Живлення водоносного комплексу відбувається за рахунок атмосферних опадів і поверхневих вод. Розвантажується водоносний комплекс у гідрографічну мережу та водоносний горизонт алювіальних відкладів. Щодо поверхневих вод, то територією громади протікають річки Боржава (найбільша з них), Сальба, Гашпарка, Бельва та Тур. Усі вони є

гірськими та розташовані праворуч басейну річки Тиса. Сама Тиса де-факто слугує східною межею Виноградівської громади.

ЕКОЛОГІЧНА СИТУАЦІЯ. Окремою для відзначення та вирішення у середньостроковій перспективі для Виноградівської громади є проблема з місцем вивезення твердих побутових відходів – діюче сміттєзвалище, розташоване обабіч адміністративного центру вже кілька років як переповнене, що генерує екологічні ризики не лише для місцевого, але й регіонального рівня. Наразі, для мешканців усіх населених пунктів громади, забезпечено можливість централізованого збору ТПВ спеціалізованими підприємствами (АВЕ-Виноградів та Виноградівське ВУЖКГ), однак такий стан справ слід сприймати виключно як тимчасове рішення «сміттевої» проблеми.

Також, забруднення місцевих гірських річок, на жаль, є «традиційною проблемою» – традиційною в тому розумінні, що вона є результатом критично низької культури поведінки місцевих мешканців – особливо мешканців сільських територій. Що важливо відмітити, мова йде не лише про скидання в річки неочищених побутових стоків, але також масове (з огляду, наприклад, на «сміттеві затори», які генеруються на окремих, вужчих місцях протікання річок) скидання у річки в гірських і передгірських селах твердих відходів від ведення домашнього господарства.

ХАРАКТЕРИСТИКА НАСЕЛЕННЯ ТА ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Виноградівська громада за чисельністю населення – це 4-та громада з 64-ох в Закарпатській області (після Ужгородської ТГ, Мукачівської ТГ та Хустської ТГ) і найбільша з 10-ти громад у Берегівському районі (64 724 мешканця, що становить 31,3% від населення району та 5,2% від області) – табл.1.2. Характерною особливістю населення є багатоетнічність - на території громади проживають представники чотирьох основних національностей: українці, угорці, росіяни, євреї, представники інших національностей. Переважну більшість становлять українці, вагому частку займають угорці.

Таблиця 1.2. Чисельність мешканців населених пунктів Виноградівської МТГ, осіб

Населені пункти	2018	2019	2020	2021	2022	2022/2018, %
м. Виноградів	25688	25457	25442	25475	25481	-0,81
с. Боржавське	2965	2956	2945	2920	2909	-1,89
с. Букове	2360	2302	2170	2168	2154	-8,73
с. Великі Ком'яти	5776	6676	6842	6652	6772	+17,24
с. Велика Копаня*	3494	3482	3477	3465	3457	-1,06
с. Дротинці	2201	2191	2189	2179	2000	-9,13
с. Мала Копаня	1427	1407	1364	1375	1380	-3,29
с. Олешник	4737	4740	4711	4687	4696	-0,87
с. Онок	3142	3132	3126	3118	3094	-1,53
с. Підвиноградів	5891	5830	5932	5954	5965	1,26
с. Фанчиково	2046	2050	2066	2068	2065	0,93
с. Притисянське	132	128	126	122	118	-10,61
с. Тросник	2135	2123	2136	2109	2222	4,07
с. Широке	2525	2518	2515	2511	2411	-4,51
Виноградівська міська ТГ	64519	64992	65041	64803	64724	+0,32
Берегівський район	50806	50510	50196	207 719	206 696	-
Закарпатська область	1258200	1256800	1253800	1250100	1244500	-1,09

Джерело: дані Виноградівської міської ради

Найбільша кількість населення проживає у м. Виноградів – 25481 (39,4 % населення громади). Найбільш населені села громади – це с. Великі Ком'яти (6762 ос.), с. Підвиноградів (5965 ос.) та с. Олешник (4696 ос.). Населення громади за останній рік становить 99,87 % від попереднього року (відбулося зменшення на 79 осіб).

Важливими для регіонального і місцевого розвитку громади є людські ресурси. Працездатне населення громади станом на 01.01.2021 становило 35458, що склало 54,72 % від населення громади. Для порівняння відсоток працездатного населення у Берегівському районі становить 68,14%, в Закарпатській області цей відсоток становить 68,16 %. Розподіл населення за віком поданий на рис.1.4.

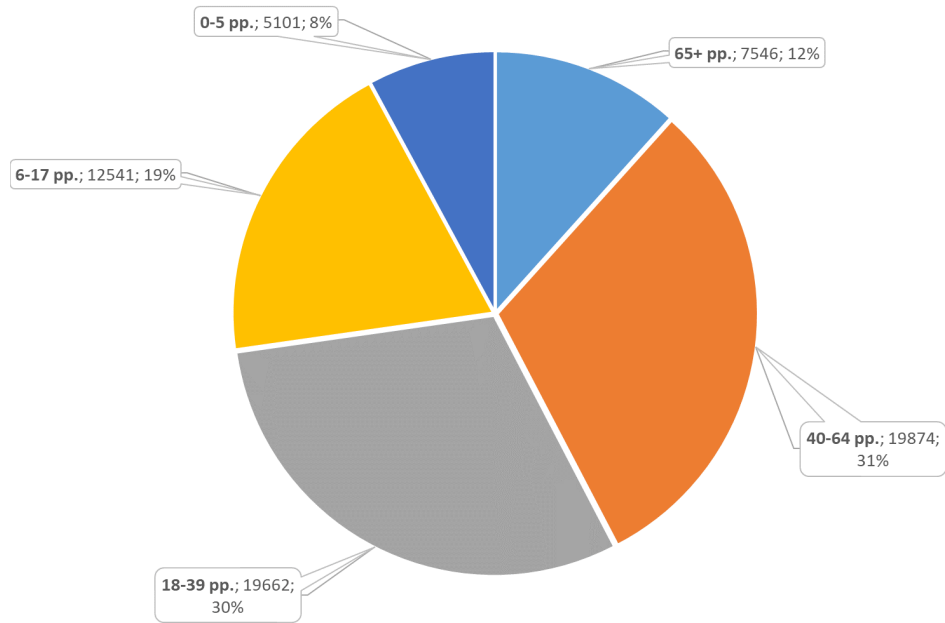

Рисунок 1.4. Розподіл населення за віком, осіб; %

Рівень безробіття у Виноградівській громаді в теперішніх умовах важкий для оцінювання. При цьому, за експертною оцінкою, він співмірний із аналогічними показниками на районному та обласному рівнях – коливається в межах 11-12%.

Середня заробітна плата по громаді є дещо вищою, ніж в середньому по регіону. Так, у 2021 році вона складала 14,5 тис. грн при аналогічному показнику по області у 13,4 тис. грн. Найвищою є заробітна плата (за грудень 2022 року) на місцевих промислових підприємствах основного кола – ТОВ «Джентерм Україна» (виробництво електроустаткування для авто) – 34,7 тис. грн; ТОВ «ПР ГРУП» (виробництво пласт. тари) – 18, тис. грн; ПрАТ «Гроно-Текс» (виробництво одягу) – 17,5 тис. грн.

НАЯВНА ІНФРАСТРУКТУРА

ТРАНСПОРТНА ІНФРАСТРУКТУРА. У громаді функціонує розгалужена транспортна мережа загального сполучення з обласним центром та іншими містами. Мережа автомобільних доріг в громаді складає 324,9 км, з них та 241,6 км – дороги комунальної власності. Лише частина із зазначених доріг (близько половини) є дорогами з твердим покриттям.

Громада має також мережу залізниць (широка та "європейська" колії) і автомагістралей, що сполучають її з обласним центром та іншими куточками України. На території громади прокладена унікальна вузькоколійка «Виноградів-Хмільник» – донедавна єдина діюча на Закарпатті вузькоколійка (збереглася у стані, що уможливило її відновлення). Загальна її протяжність – 132 км, експлуатується близько половини колії (біля 62 км), решта збережена, але не експлуатується, або частково чи повністю демонтована (рис. 1.5).

Рисунок 1.5. Розташування та стан Закарпатської вузькоколійки

ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНЕ ГОСПОДАРСТВО. Разом з тим, у Виноградіві є велика кількість багатоквартирного житлового фонду – від 2-х до 5-ти поверхових будинків загальною площею понад 30 тис. м². Також, 1 багатоквартирний будинок наявний у с.Великі Ком'яти. Станом на 01.01.2023 року у м.Виноградів зареєстровано 28 ОСББ, на обслуговуванні яких знаходиться 38 будинків. Крім того, на обслуговуванні управителя багатоквартирних будинків у м.Виноградів (ФОП Магочі М.М.), призначеного за результатами конкурсу, знаходиться 39 багатоквартирних будинків. Співвласники інших багатоквартирних будинків утримують їх самостійно.

Житлово-комунальне обслуговування Виноградівської ТГ забезпечується комунальним підприємством «Виноградівське виробниче управління житлово-комунального господарства» (скорочено Виноградівське ВУЖКГ).

Дане підприємство надає *послуги централізованого водопостачання та водовідведення* та обслуговування мереж, ритуальних послуг, вивезення ТПВ та обслуговування вуличного освітлення в м.Виноградів

Підприємство має на балансі 3 (2 основні і 1 резервна) артезіанські свердловини, які забезпечують м. Виноградів водою цілодобово. Втрати води в системах водопостачання становлять до 29%. Основна проблема - 70% корозійно-зношені водоводи. Розроблена проєктна документація для відновлення системи водопостачання міста, але не вистачає фінансування.

Каналізаційна система складається з 12 основних каналізаційно-насосних станцій (КНС) по 10 м³. Очисні споруди м. Виноградів збудовані понад 40 років тому, їх зношеність від 80% до 100%, вони є найбільш проблемні в області.

Послуги з вивезення твердих побутових відходів надають Виноградівське ВУЖКГ (безконтейнерним методом) та ТОВ «АВЕ Виноградово» (контейнерним методом). Послуга з вивезення твердих побутових відходів надається на території всіх населених пунктів громади. Однак, тільки близько 60% домогосподарств уклали договори на вивезення відходів.

На території громади функціонують заклади *охорони здоров'я* первинного та вторинного рівня. Первинний рівень представлений КНП «Виноградівський центр первинної медико-санітарної допомоги». В мережі КНП є 35 амбулаторій, 16 фельдшерсько-акушерських пунктів (ФАП) та 1 медичний пункт. З них на території Виноградівської територіальної громади 14 амбулаторій, 3 ФАПи та 1 пункт здоров'я. Центр

обслуговує приблизно 120 тис. осіб. Сюди входять не лише населені пункти Виноградівської територіальної громади, але також і сусідніх територіальних громад. В сукупності це складає майже 96 тис. декларацій, з яких лише 61 тис. припадає на Виноградівську громаду.

Вторинний рівень представлений «Виноградівською районною лікарнею» Виноградівської міської ради Закарпатської області, яка є спеціалізованим медичним закладом, засновником якого є Виноградівська міська рада. Головною метою діяльності закладу є надання спеціалізованої медичної допомоги, яка передбачає надання консультації, проведення діагностики, лікування, реабілітації та профілактики хвороб, травм, отруєнь, патологічних і фізіологічних (при вагітності та пологах) станів, які можуть бути надані лікарями відповідної спеціалізації (крім сімейних лікарів), тощо. Працює в режимі цілодобового (в тому числі ургентного) надання медичної допомоги. На даний час в лікарні розгорнуто 338 стаціонарних ліжок.

Мережа *закладів освіти* громади представлена 23 закладами загальної середньої освіти, 2 закладами позашкільної освіти, 19 закладами дошкільної освіти, 1 інклюзивно-ресурсним центром, дитячо-юнацькою спортивною школою, вищим професійним технічним училищем та коледжем.

У закладах загальної середньої освіти у 2021 році навчалось 9 339 учнів, з них у місті – 3 905, у сільській місцевості – 5 434 учнів. Також, на території громади функціонує 1 заклад загальної середньої освіти з угорською мовою викладання – Виноградівська загальноосвітня школа I-III ступенів №3 імені Жігмонда Перені.

У 2022 році незначно зменшилася кількість учнів в школах і, відповідно, кількість вчителів в школах у порівнянні з 2021 р. Слід звернути увагу на високу завантаженість дошкільних закладів, яка, не дивлячись на негативні демографічні тенденції останніх років, не зменшилася, а збільшилася у порівнянні з 2021 р. (табл. 1.3).

Загалом, громада володіє розгалуженою мережею закладів, більшість з яких є недозавантаженими по відношенню до їхньої проектної потужності: це стосується як невеликих, так і більших за розміром навчальних закладів.

Таблиця 1.3. **Дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади Виноградівської ТГ**

Показники	2021	2022
Кількість дошкільних закладів, одиниць	19	19
Кількість дітей в дошкільних закладах, тис. осіб	2410	2322
Кількість персоналу дошкільних закладів, осіб	757	748
Завантаженість дошкільних закладів (дітей на 100 місць)	103	107
Кількість загальноосвітніх навчальних закладів, одиниць	23	23
Кількість учнів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	9339	9189
Кількість вчителів у загальноосвітніх навчальних закладах, осіб	993	943

Джерело: дані громади

Щодо професійної освіти, місцеве училище готує фахівців за спеціальностями: тракторист-машиніст с/г виробництва», слюсар з ремонту с/г машин та устаткування, водій (категорії “В”, “С”, “D”, “E”); маляр, штукатур, облицювальник-плиточник; електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування; фахівець з бухгалтерського обліку; фахівець з ІТ.

Виноградівський державний коледж Мукачівського державного університету здійснює підготовку молодших бакалаврів спеціальностей: електроенергетика, електротехніка та електромеханіка; технології легкої промисловості; галузеве машинобудування; автоматизація та ІКТ; туризм; фінанси, банківська справа та страхування; готельно-ресторанна справа.

Мережа *закладів культури* Виноградівської міської територіальної громади нараховує 33 заклади культури: 3 мистецькі школи, 17 бібліотек, 12 будинків культури та клубів, музеїв. Окрім цього, діють три мистецькі школи: КПНЗ «Виноградівська мистецька школа імені

Б.Бартока», КПНЗ «Олешницька мистецька школа» та КПНЗ «Широківська мистецька школа», які працюють за такими фаховими напрямками: фортепіано, народні інструменти, струнно-смичкові інструменти, духові інструменти, музично-теоретичні дисципліни, хореографія, хоровий спів, вокал, образотворче мистецтво, театральне мистецтво.

Спортивна інфраструктура. Найбільшого поширення в громаді набули такі види спорту, як футбол, греко-римська та вільна боротьба, баскетбол, важка атлетика, волейбол, настільний теніс, пауерліфтинг, гирьовий спорт, шахи, шашки. На території громади розташовані 8 футбольних полів стандартних розмірів, центральний стадіон місткістю 1000 посадкових місць (потребує реконструкції), 7 майданчиків зі штучним покриттям для міні-футболу.

Важливу роль у підтримці спортивного життя району відіграють громадські організації: федерація футболу, фізкультурно-спортивне товариство «Колос», міський футбольний клуб «Севлюш».

У комунальному закладі «Виноградівська дитячо-юнацька спортивна школа» працюють 45 груп, в яких займаються понад 750 вихованців у 7 відділеннях: баскетбол, боротьба вільна, боротьба греко-римська, волейбол, важка атлетика, настільний теніс та футбол.

МІСТОБУДІВНА ДОКУМЕНТАЦІЯ

Виноградівська міська територіальна громада об'єднує м. Виноградів і ще 13 сільських населених пунктів. Усі населені пункти громади забезпечені оновленою містобудівною документацією, зокрема оновлено документацію м. Виноградів, с. Мала Копаня, с. Фанчиково, с. Тросник, с. Притисянське, що загалом вказує на позитивну динаміку.

У громаді розроблена та затверджена "Комплексна цільова програма Виноградівської міської ради з регулювання містобудівної діяльності та розвитку інформаційної системи містобудівного кадастру на 2021 – 2023 роки", в рамках якої передбачено початок розроблення проєкту "Комплексного плану перспективного, просторового розвитку громади Виноградівської міської ради". Зокрема, на замовлення Виноградівської міської ради Державним підприємством Держгеокадастр виготовлена топографо-геодезична карта масштабу М 1:10000 на суму 156 тис.грн., що в подальшому дасть можливість розробити комплексний план перспективного просторового розвитку території громади. Розпочата робота по збору вихідних даних на розроблення «Завдання на проєктування комплексного плану просторового розвитку громади».

За 2022 рік було розроблено 28 детальних планів території, з них у місті 17 та 11 в селах та затверджено 26 детальних планів території, з них у місті 7 та в селах 19.

Актуальність рішень містобудівної документації по громаді в цілому складає 42,9%, що відповідає середнім показникам по Закарпатській області з тенденцією до збільшення, свідчить про позитивну динаміку розроблення містобудівної документації в громаді.

Відносна перевага Виноградівської міської територіальної громади порівняно з іншими територіальними громадами, де об'єдналися лише сільські населені пункти, у поєднанні з такими чинниками як близькість до кордону з Угорщиною та Румунією (не більше 15-20 км), цінність історико-архітектурного культурного середовища м. Виноградів, кліматичні, бальнеологічні ресурси, унікальність природно-ресурсних умов, наявність вільних земельних ділянок тощо створюють значний потенціал щодо розвитку бізнесу і залучення інвестицій. Роль містобудівної документації за таких умов лише зростає.

ІНФОРМАЦІЯ ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ РЕГІОНАЛЬНІЙ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ

Регіональна стратегія розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років, прийнята Рішенням обласної ради від 20.12.2019 року №1630 (зі змінами, внесеними рішенням обласної ради від 01.10.2020 року № 1840) визначає такі стратегічні цілі розвитку: 1. Збереження й розвиток людського та соціального капіталу; 2. Прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності регіональної економіки; 3. Побудова локальних економік знань та смарт-спеціалізація; 4. Забезпечення охорони довкілля, екологічно збалансованого і раціонального природокористування та просторової гармонії; 5. Забезпечення сталого розвитку сільських та гірських територій в умовах системних реформ. За відсутності Стратегії розвитку Виноградівської територіальної громади орган місцевого

самоврядування узгоджує на етапі планування свою діяльність з Регіональною стратегією розвитку Закарпатської області на рівні Програми економічного і соціального розвитку Виноградівської міської територіальної громади на 2022 рік та основні напрямки розвитку на 2023-2024 роки.

Стратегія розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року, окрім того, що повинна узгоджуватися з стратегічними та оперативними цілями розвитку Закарпатської області, має звертати увагу на питання комплексний місцевий розвиток: його економічний, соціальний та екологічний виміри.

СТРУКТУРА ЕКОНОМІКИ ТА РОЗВИТОК ГОЛОВНИХ СЕКТОРІВ

Промисловий комплекс

Промисловий потенціал територіальної громади зосереджений в м. Виноградів (частка якого у загальних обсягах реалізованої продукції складає 97,9 %) та в с. Велика Копаня (знаходиться виробництво робочого одягу та готових текстильних виробів) і в с. Великі Ком'яти, (виробництво готових кормів для домашніх тварин).

Розвинута промисловість формує маятникову міграцію на роботу до Виноградова мешканців сусідніх сіл (підприємствами організований підвіз). Промислове виробництво в основному використовує працю жінок. Відповідно, частіше на заробітки за кордон виїжджали чоловіки. У зв'язку з війною почався виїзд за кордон цілими сім'ями. Певний дефіцит робочої сили відчувався в місті завжди, зокрема в легкій промисловості. У зв'язку з призовом працівників у місцевих підприємств виникають деколи потреби і в іншій кваліфікованій робочій силі.

До основного кола звітності Виноградівської міської територіальної громади у 2022 р. включено 14 підприємств, 8 з яких – підприємства з прямими іноземними інвестиціями з перероблення давальницької сировини. Передусім – це підприємства, що спеціалізуються на згаданих вище виробництвах електронних компонентів і плат, електричного й електронного устаткування для автотранспортних засобів, текстильного виробництва.

Агропромисловий комплекс

За кліматичними умовами – це найтепліший регіон області, що сприяє вирощуванню різного спектру сільськогосподарських культур. На території громади зареєстровано:

- ☐ 59 фермерських господарств зі статусом юридичної особи
- ☐ 28 фермерських господарств зі статусом фізичної особи,
- ☐ 4 колективні сільськогосподарські підприємства.

Загалом, згадані місцеві суб'єкти господарювання працюють за такими напрямками:

- вирощування овочів і баштанних культур, коренеплодів і бульбоплодів
- вирощування зернових культур, бобових культур і насіння олійних культур
- вирощування інших багаторічних культур
- розведення свійської птиці
- розведення великої рогатої худоби молочних порід
- вирощування ягід, горіхів, інших плодових дерев і чагарників
- відтворення рослин
- вирощування зерняткових і кісточкових фруктів
- вирощування винограду
- овочівництво, декоративне садівництво та вирощування продукції розсадників.

У Виноградіві діє великий оптовий ринок для с/г продукції (другий після м. Мукачево).

Узагальнена структура економіки Виноградівської міської ТГ за критерієм вагомості наповнення відповідними суб'єктами господарювання місцевого бюджету відображена на рис. 1.6.

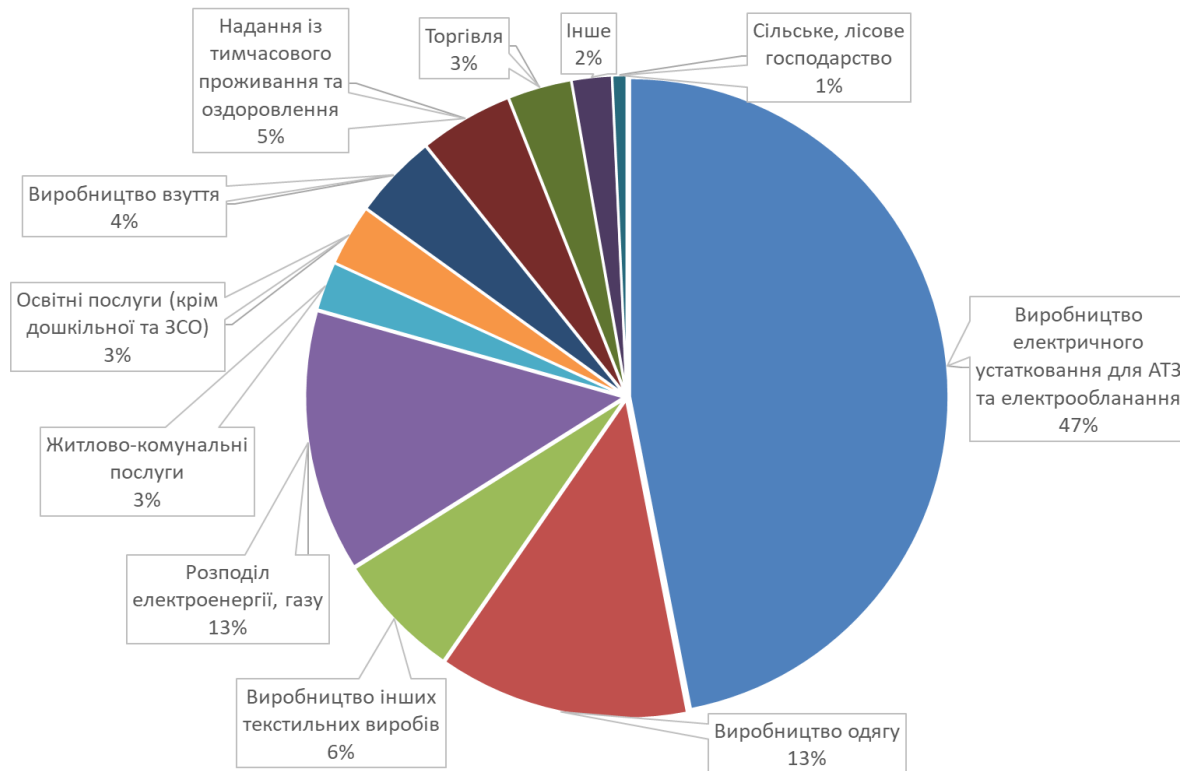

Рисунок 1.6. Структура економіки Виноградівської міської ТГ, %

Джерело: дані громади

Важливим для уточнення є те, що в цю структуру не було включено діяльність комунальних закладів дошкільної та загальної середньої освіти, а також державне управління та оборона.

Туризм

Для задоволення потреб туристів у громаді представлені численні культурно-історичні об'єкти. Серед них: руїни замку Канків (XII ст.), Палац Перені (XVI ст.), 5 туристично-привабливих храмів, музеїв, картинна галерея «Імпасто», 4 активних туристичних маршрути, дегустаційний зал (Дім вина), фермерське господарство, яке має можливість проведення дегустації молочно-сирної продукції, кінний центр. До послуг гостей: 6 готелів, мотель, 2 санаторні заклади, 2 туристично-розважальні комплекси, 2 приватні садиби.

До найвідоміших туристичних маршрутів, які проходять територією громади, відносяться: Соляний шлях, Винний шлях, Готичний шлях, Гастрономічний шлях, Замки та палаці Закарпаття, «Стежками опришків», Боржавська вузькоколійка. Існує також цілий ряд природних принад, а також архітектурних об'єктів, таких як згадані раніше замок Канків та палац Перені, Вознесенський костел XIII ст. тощо.

ФІНАНСОВИЙ СТАН ТА БЮДЖЕТ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Бюджет Виноградівської міської територіальної громади у 2022 році склав 579,2 млн. грн., видатки склали 567,9 млн. грн. (рис. 1.7).

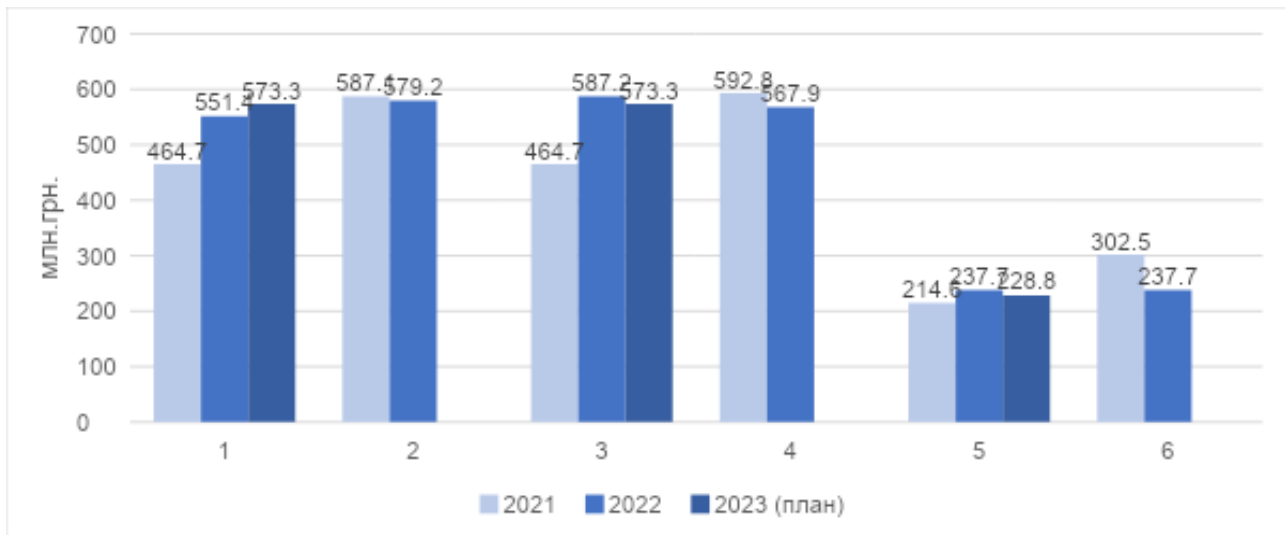

Рисунок 1.7. **Баланс бюджету Виноградівської міської територіальної громади, млн. грн**

. Джерело: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/>

https://public.tableau.com/app/profile/ulead/viz/_16360623127390/sheet0

Доходи.

Доходи місцевого бюджету в розрахунку на одного мешканця у Виноградівській громаді складають 9319,2 грн., що є вищим від середнього значення по Закарпатській області (6167 грн. на особу) і Україні в цілому (6970,7 грн. на особу).

Основним джерелом формування дохідної частини бюджету є податкові надходження, частка яких складає 55%, у т.ч. податок на доходи фізичних осіб – 77%, що сплачується податковими агентами із доходів платника податку у вигляді заробітної плати, а також єдиний податок з фізичних осіб, податок на майно, доходи від власності. Ці податки становлять майже 80% дохідної частини бюджету громади. Приріст надходження податку з доходів фізичних осіб (+67 млн.грн.) до бюджету у 2022 року зумовлено, по-перше, надходженнями з доходів від продажу електричної енергії, виробленої з альтернативних джерел енергії та виплати додаткових винагород, одержаних військовослужбовцями; по-друге, свою роль відіграло збільшення нормативу зарахування ПДФО до місцевих бюджетів – з 60% до 64% з початку 2022 року.

Виноградівська міська територіальна громада, зважаючи на відносну безпеку, змогла адаптуватися до функціональних завдань тилу в умовах воєнного стану в державі, зберегти економічний потенціал і стратегічно важливі виробництва і робочі місця), забезпечити (а в окремих випадках покращити) фактичні показники надходжень до бюджету. Враховуючи залежність бюджету громади від надходжень ПДФО, політика щодо підтримки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки громади, матиме пріоритетне значення.

Видатки

Видатки бюджету громади у 2022 році склали 524,6 млн. грн. У структурі видатків найбільшу частку займають видатки на освіту – 75%, які не в повній мірі покриваються за рахунок освітньої субвенції з державного бюджету і громада змушена покривати різницю за рахунок власних ресурсів. Другими за величиною є видатки на управління і утримання самого органу місцевого самоврядування (8,9%), видатки на економічну діяльність (7,5%) та видатки на житлово-комунальне господарство (5,4%). У 2022 році зросли видатки на управління та соціальний захист. У свою чергу, видатки у сфері охорони здоров'я, економічної діяльності зазнали, хоч і не значного, але зменшення (рис. 1.8).

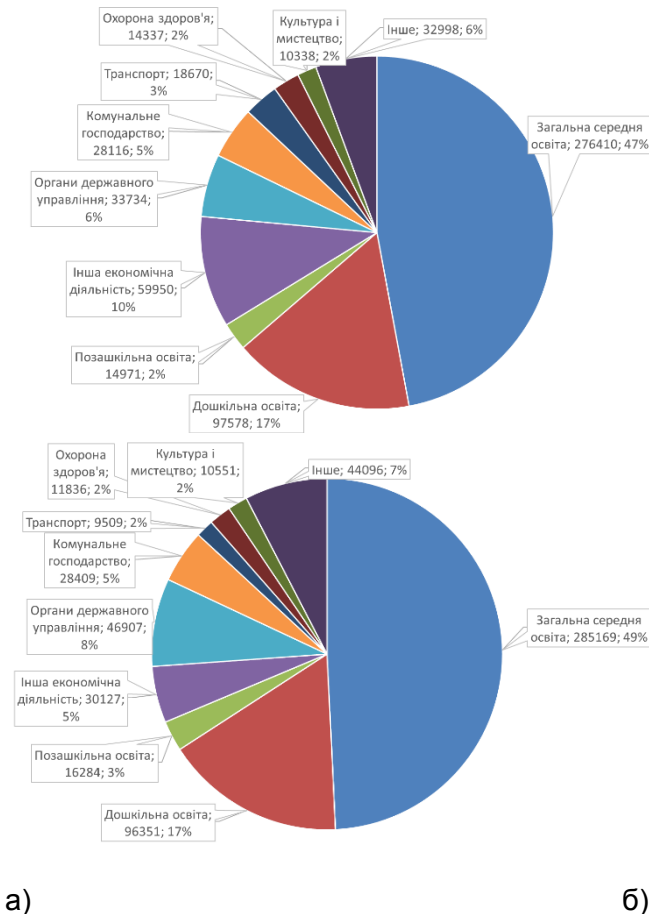

Рисунок 1.8. Структура видатків бюджету Виноградівської міської територіальної громади у 2021 (а) та 2022 (б) роках, тис. грн, %

Джерело: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/>

Попри складну ситуацію в країні і дію воєнного стану, зниження рівня макроекономічної стабільності в країні в цілому, громада в цілому змогла адаптуватися до функціональних завдань тилу в умовах воєнного стану в державі, зберегти економічний потенціал громади і стратегічно важливі виробництва і робочі місця, забезпечити умови для релокації підприємств із територій активних бойових дій. Уже з власних коштів громада підтримувала бізнес та формувала різні програми підтримки суб'єктів господарювання.

Міжбюджетні трансферти та інші джерела фінансування бюджету

У 2022 році міжбюджетні трансферти до бюджету Виноградівської міської територіальної громади склали 192,7 млн. грн., (33,3% доходів бюджету), у т.ч. освітня субвенція – 180,4 млн. грн.

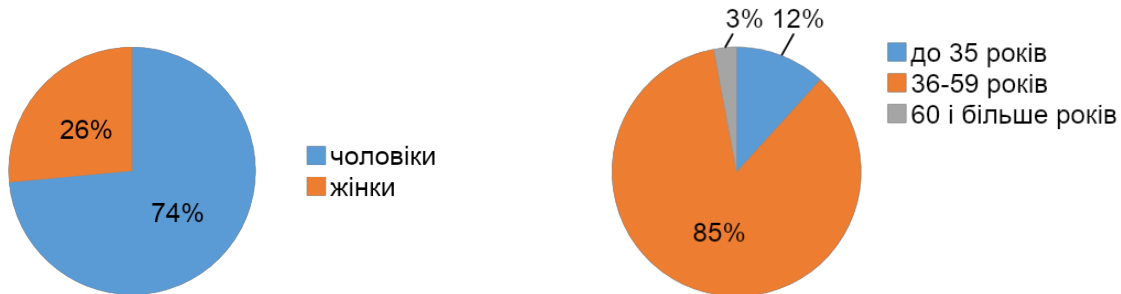
У 2021-2022 роках за кошти державної субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів, державного фонду регіонального розвитку, міжнародних проєктів в межах території ТГ реалізовано ряд проєктів у сфері соціально-культурної сфери, соціально-економічного розвитку та інфраструктури окремих територій.

СИСТЕМА ОРГАНІВ ВЛАДИ

До Виноградівської міської ради обрано 34 депутати. Партійна приналежність депутатів 8 скликання така: 13 депутатів від ПП «Рідне Закарпаття» (38,24%), 7 депутатів від ПП «Слуга народу» (20,59%), по 3 депутати від ПП «Європейська солідарність» (8,82%), "КМКС" Партії угорців України" (8,82%), ПП «За майбутнє» (8,82%), ПП «Команда Андрія Балоги» (8,82%) тощо.

У складі Виноградівської міської ради восьмого скликання 2020-2025 рр. утворено такі постійні депутатські комісії: з питань бюджету та соціально-економічного розвитку, з питань комунальної власності та земельних відносин; з питань ЖКГ, будівництва, архітектури, транспорту та розвитку підприємництва; з питань охорони здоров'я, соціального захисту населення та екології; з питань освіти, культури, туризму, молоді і спорту.

Гендерна і вікова структура депутатського складу Виноградівської міської ради представлена на рис. 1.9.

а) Гендерна структура депутатів б) Вікова структура депутатів Виноградівської ТГ

Рисунок 1.9. Гендерна та вікова структура депутатського корпусу Виноградівської МТГ, %

Джерело: дані громади

Загалом в апараті (130 осіб) переважають жінки (96 осіб, рис. 26 (б)). Вікова структура працівників Виноградівської міської ради представлена на рис. 1.10.

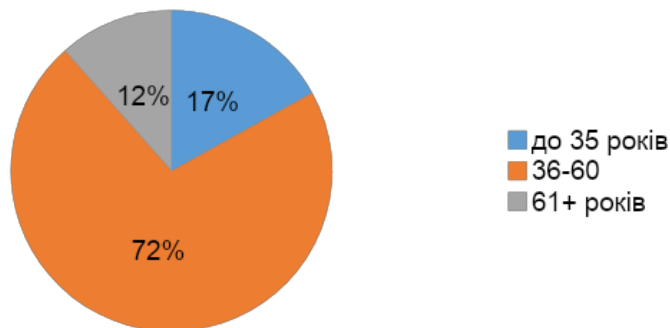

Рисунок 1.10. Вікова структура працівників Виноградівської міської ради, %

Джерело: дані громади

Щодо вікової структури виконавчого апарату Виноградівської ТГ, то більшість працівників - особи працездатного віку, суттєву перевагу мають особи віком 36-59 років (71%).

ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ

Станом на травень 2020 року у громаді функціонувало 96 громадських організацій, 3 з яких перебувало у стадії припинення. Вони охоплюють більшість сфер життя, включаючи спортивні організації (Федерація футболу у Виноградівському районі), екологічні організації (Закарпаття - Зелена планета), професійні об'єднання (адвокатське об'єднання "Егіда"), гендерні об'єднання ("Спілка жінок України"), молодіжні ("Інститут інформаційного суспільства"), благодійні фонди (Благодійний фонд «Виноградів»; "Центр громадських

ініціатив”), волонтерські (“Рух підтримки Закарпатських військових - Виноградів”), ветеранські об’єднання (“Ветерани бойових дій Виноградівщини”), етнічні ГО (“Товариство підкарпатських русинів”). Тобто номінально, громадський сектор представлений широко, охоплюючи різні сфери суспільства, включаючи також ГО, що моніторять законність бюджетних призначень, корупцію і т. д.

РЕЗУЛЬТАТИ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження громадської думки проводилось в рамках опрацювання Стратегії розвитку Виноградівської громади. На ряду з аналізом статистичних даних в соціальному, економічному та демографічному вимірах, напрацюваннями Робочої групи зі стратегічного планування, воно є одним із важливих елементів інформаційного забезпечення процесу здійснення вибору пріоритетів місцевого розвитку.

В контексті оцінювання актуального стану справ важливим є питання, в якому пропонується вибрати одне із запропонованих тверджень, що у найбільш повній мірі відповідає суб’єктивному сприйняттю узагальненої характеристики громади (рис. 1.11).

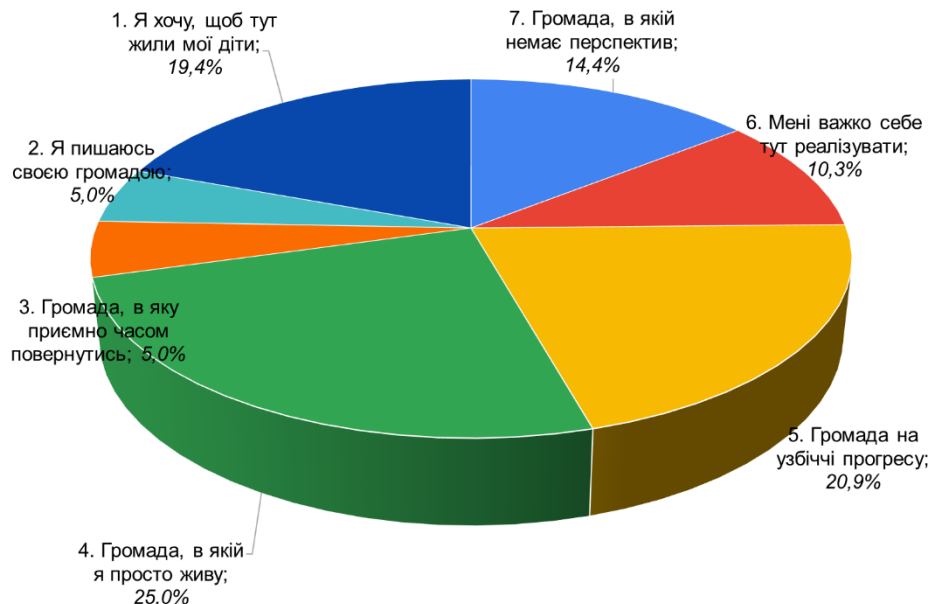

Рисунок 1.11. Характеристика громади очима мешканців, %

Джерело: соціологічне дослідження в рамках підготовчого етапу стратегічного планування

Із результатів оцінювання випливає, що відносна більшість мешканців (понад майже 38% - сума 1-2 альтернативи) позитивно оцінює громаду як місце свого постійного проживання. Разом із варіантом відповіді, який висвітлює сентиментальну прив’язаність до «малої батьківщини» (3 альтернатива), позитивне ставлення до Виноградівської ТГ декларує більше половини опитаних. На фоні оціночних суджень, які мають негативне забарвлення (5-7 альтернативи – 16,3%), такий стан справ слід трактувати як стриманий позитив. Водночас, високий відсоток пасивно налаштованого населення (варіант «Громада, в якій я просто живу» - майже третина) вказує на невикористані можливості щодо підвищення громадської активності. Поряд із реалізацією проєктів, важливих з точки зору досягнення довгострокових цілей, необхідними для імплементації є й такі проєкти, які даватимуть відчуті швидкі позитивні ефекти змін в новоутвореній громаді та згуртовуватимуть її мешканців навколо спільних цілей.

Логічним продовженням аналізу оціночних суджень громади як місця проживання є аналіз готовності її мешканців до міграції – як за кордон, так і до іншої територіальної громади в межах країни, в тому числі до одного із регіональних центрів західної України і т. п. (рис. 1.12).

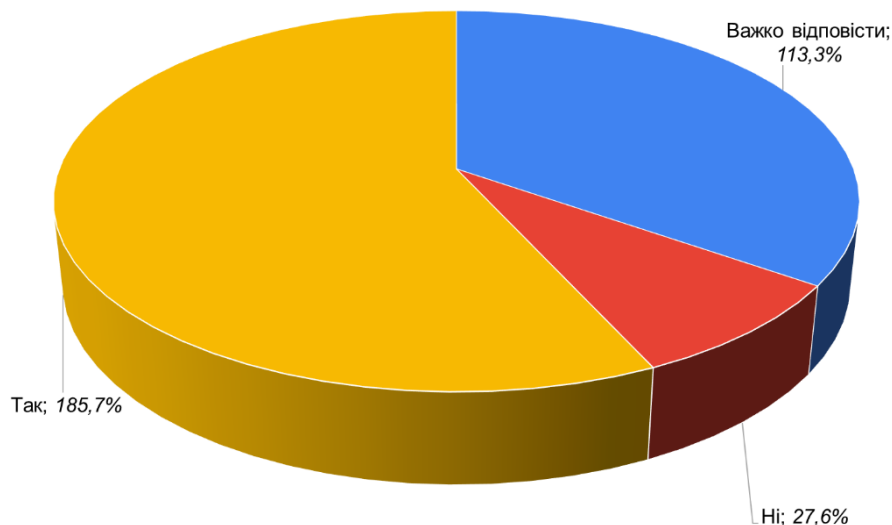

Рисунок 1.12. **Відповідь на питання «Чи плануєте залишитись тут жити?»**

Джерело: соціологічне дослідження в рамках підготовчого етапу стратегічного планування

Результати засвідчують те, що місцеві мешканці у своєму загалі пов'язують своє майбутнє з громадою та не планують переїзду навіть у довгостроковій перспективі – лише 6% планують переїзд, дещо більше чверті опитаних обрали варіант «Важко відповісти».

Окремим об'єктом оцінювання з боку респондентів стали попередньо визначені складові її соціально-економічного профілю Виноградівської територіальної громади, важливі з точки зору забезпечення її поточної життєдіяльності та перспектив розвитку (рис. 1.13).

Рисунок 1.13. **Суб'єктивна оцінка рівня нинішнього стану показників стану громади, %**

Джерело: соціологічне дослідження в рамках підготовчого етапу стратегічного планування

Узагальнюючи оцінки, можна стверджувати, що сфери життєдіяльності, які отримали найбільш позитивну оцінку – це сфери, пов'язані із наданням освітніх послуг – як шкільної, так і дошкільної освіти. Такі результати традиційно характерні для інших громад в Україні, в

яких проводяться подібні дослідження. Натомість те, що стосується стану дорожньої інфраструктури навпаки оцінено найбільш негативно – в середньому в межах 2,5 балів (при мінімумі «2» та максимумі «5»), що також вкладається у рамки традиційних для територіальних громад оцінок. При цьому, саме стан доріг і тротуарів – єдині сфери, де оцінка «незадовільно» чітко превалює над іншими альтернативами.

Гострим (бо ця альтернатива відповіді знаходиться на верху пріоритетів) є ставлення в респондентів до низького рівня громадської активності мешканців та відсутності можливостей для самореалізації. До певної міри ці бар'єри місцевого розвитку є, по-перше, взаємопов'язаними та, по-друге, вказують на потребу підвищення рівня соціального капіталу в громаді – рішення, яке може стати складовою частиною загального підходу до підвищення задоволеності мешканців з факту проживання у Виноградівській міській територіальній громаді.

Висновки

- Виноградівська міська територіальна громада, окрім самого міста Виноградова, включає Боржавську, Буківську, Великоком'ятівську, Великокопанську, Дротинську, Малокопанську, Олешницьку, Оноцьку, Підвиноградівську, Фанчиківську і Широківську колишні сільські ради.
- Відносна більшість мешканців позитивно оцінює громаду як місце свого постійного проживання. Разом із сентиментальною прив'язаністю до «малої батьківщини», позитивне ставлення до громади декларує більшість її мешканців. Більше того, у своєму загалі вони пов'язують своє майбутнє з громадою та не планують переїзду навіть у довгостроковій перспективі. Водночас, високий відсоток пасивно налаштованого населення вказує на резерв можливостей щодо підвищення громадської активності. Поряд із реалізацією проєктів, важливих з точки зору досягнення довгострокових цілей, необхідними для імплементації є й такі проєкти, які даватимуть відчуті швидкі позитивні ефекти змін в новоутвореній громаді та згуртовуватимуть її мешканців навколо спільних цілей.
- Громада – один із регіонів Закарпаття з багатими традиціями у сфері сільського господарства, значним потенціалом для виробництва високоякісної продукції виноробства, овочівництва. Цьому громада завдячує сприятливим кліматичним умовам – територія колишнього однойменного району вважається найтеплішим субрегіоном області.
- Громада є інтегральною частиною економічно розвиненого, екологічно чистого, рекреаційно-туристичного прикордонного субрегіону Закарпаття із збереженими та примноженими: унікальною природою, самобутньою культурою, історико-архітектурною спадщиною, один із центрів промислового та сільськогосподарського виробництва Закарпаття з розвиненою мережею залізничних і автомобільних магістралей. Близькість до кордону з Угорщиною та Румунією (не більше 15-20 км) сприяє налагодженню тісних контактів з іноземними партнерами, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків та транскордонного співробітництва.
- Громада має також зовнішнє сполучення і залізницею (широка та «європейська» вузька колії). Однак станом на сьогодні цей потенціал використовується не в повній мірі або знаходиться у «замороженому» стані (колія європейського зразка наразі не використовується).
- Екологічні проблеми, які потребують вирішення на місцевому рівні, пов'язані із: якістю атмосферного повітря, забрудненістю підземних вод та річок, діяльністю у сфері управління системою збору, транспортування, переробки/утилізації твердих побутових відходів. Частково джерелом цих проблем є інфраструктурні обмеження (низька пропускна спроможність та недостатня розгалуженість місцевих доріг; відсутність місцевого полігону ТПВ, безпечного для їх захоронення). Не меншою за свою гостроту є проблема низької екологічної свідомості місцевого населення.
- Демографічні тенденції у Виноградівській міській ТГ, в загальному, співмірні із загально регіональними – спостерігається зменшення кількості осіб працездатного віку і дітей, поряд з цим у віковій структурі більшою є частка осіб пенсійного віку. Натомість, в регіоні і громаді зокрема, природний приріст населення був більшим від аналогічного показника по

державі загалом. Водночас, на демографічну ситуацію суттєво вплинуло повномасштабне вторгнення росії, яке, з одного боку, призвело до лавиноподібної міграції місцевих мешканців за кордон, а з іншого – призвело до суттєвого поповнення людського капіталу за рахунок ВПО.

– Громада диспонує розвинутою мережею закладів, що надають соціальні послуги: заклади дошкільної, загальної середньої та вищої освіти; мережа установ, які є частиною первинної та вторинної ланки охорони здоров'я; заклади культури та спорту. Загалом, Виноградівська громада відома своїми фольклорними фестивалями, тут також збереглися стародавні замки, костели та інші історичні споруди, які приваблюють туристів з різних країн. У самому Виноградіві є багато музейних колекцій, в тому числі музей сучасного мистецтва.

– Економіка Виноградівської громади є диверсифікованою, водночас домінуючими є підприємства переробної промисловості. Також, важливим сектором місцевої економіки є агропромисловий комплекс: овочівництво, садівництво, виноградарство. Серед галузей тваринництва провідним є м'ясне скотарство, свинарство, птахівництво та бджільництво.

– На фоні розвиненої промисловості високим є також потенціал місцевого туристично-рекреаційного кластеру, межі якого виходять поза кордон громади. Виноградівська громада, передусім – це бальнеологічний курорт, місце привабливе для культурно-історичного та активного туризму.

Розділ 2. SWOT-АНАЛІЗ

Одним із важливих методів аналізу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища територіальної громади є аналіз SWOT, аббревіатура якого сформована від заголовних літер назв груп цих факторів – Strengths (Сильні сторони), Weaknesses (Слабкі сторони), Opportunities (Можливості), Threats (Загрози.). Цей евристичний метод аналізу дозволяє виявити внутрішні характеристики громади, які, з огляду на довгострокову перспективу, стратегічне бачення та обрані пріоритети розвитку, можна розглядати як її конкурентні переваги або ж як недоліки; враховуючи відкритий характер системи, якою також є і будь-яка територіальна громада, для повноти картини необхідним є виокремлення шансів, які формують сприятливе підґрунтя для її розвитку, та загроз, котрі де-факто його стримують.

Визначення найбільш вагомих факторів середовища Виноградівської міської територіальної громади здійснювалось за трьома напрямками, які дозволяють в повній мірі комплексно оцінити стан і перспективи її зрівноваженого розвитку - економічним, соціальним та екологічним. Окремому оцінюванню підлягали також чинники, класифіковані як складові адміністративного середовища – середовища, що формує інституційну спроможність громади. Результати аналізу подано в табличній формі.

Таблиця 2.1. SWOT-аналіз Виноградівської міської територіальної громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Географічне положення (близько до кордонів і митних переходів з Угорщиною, Румунією: не більше 15 км), що сприяє налагодженню зовнішньоекономічної діяльності. 2. Кліматичні умови (найтепліший район у Закарпатті) та рівнинна місцевість, які сприяють розвитку сільського господарства. 3. Високий рівень кваліфікації закладів соціальної сфери (медичних, освітніх, соціальної допомоги). 4. Активна позиція мешканців громади у фінансовій та організаційній підтримці проєктів місцевого розвитку. 5. Туристично привабливі місця (соляний шлях Закарпаття, Чорна гора, термальні джерела, мінеральні води). 6. Налагоджені відносини із закордонними партнерами з Угорщини, Словаччини, Польщі. 7. Диверсифікована економіка (розвинена промисловість і сільське господарство). 8. Налагодження система вивезення ТПВ, яка охоплює всі населені пункти громади. 9. Досвід залучення молоді до місцевого самоврядування (зокрема, активно діюча молодіжна рада). 10. Велика кількість активно діючих місцевих громадських організацій. 11. Різнопрофільна пропозиція закладів позашкільної освіти. 12. Вагомий кадровий ресурс адміністративно-управлінського апарату як колишнього районного центру. 13. Нематеріальна історична спадщина та сьогодення, яке формує туристичний потенціал громади (відомі постаті з історії українського і угорського народів, недійний потенціал з історії та сьогодення с. Велика Копаня, згадка про	1. Виїзд місцевого населення на тривале/ постійне проживання за кордон. 2. Не повна відповідність навчальної пропозиції закладів професійної освіти, що знаходяться в громаді, профілю діяльності місцевих підприємств (швачок, барменів, технічних працівників). 3. Відсутність інституціональної підтримки розвитку підприємництва. 4. Перевантаженість єдиного діючого на території громади полігону ТПВ. 5. Відсутність централізованої каналізаційної мережі в населених пунктах громади (окрім її адмінцентру – частково). 6. Недостатність/неналежний стан місць відпочинку та дозвілля для молоді. 7. Забруднення поверхневих вод внаслідок чинників як природного (повені), так і техногенного (брак централізованої каналізації) походження. 8. Низький рівень взаємодії місцевих громадських організацій. 9. Значний рівень зносу очисних споруд в м. Виноградів. 10. Низька енергоефективність громадських будівель.

виноград/вино в назві громади, руїни замку тощо).	
Можливості	Загрози
1. Високий потенційний попит на послуги з реабілітації та відновлення. 2. Відкритість закордонних партнерів до співпраці з вітчизняними інституціями громадського суспільства та місцевого самоврядування. 3. Потенціал перетворення Виноградова на регіональний залізничний хаб (вузька і широка залізнична колія, складські приміщення). 4. Збільшення демографічного потенціалу громади за рахунок інтеграції внутрішньо переміщених осіб в місцеве культурне середовище. 5. Зростання рівня затребуваності внутрішнього туризму (в т. ч. зеленого туризму). 6. Посилення євроінтеграційних процесів та зовнішньоекономічних зв'язків із регіонами країн-членів ЄС. 7. Стале зростання попиту та цін на сільськогосподарську та харчову продукцію, у тому числі екологічно чисту, крафтову натурального та органічного виробництва, особливо серед міського населення та за кордоном.	1. Затяжна військова агресія росії проти України та продовження дії воєнного стану на території України. 2. Залежність місцевих підприємств від іноземних інвесторів, які постачають імпорту сировину. 3. Мобілізація кваліфікованих працівників місцевих підприємств та установ. 4. Стихійні лиха (повені (р. Боржава, Тиса), зсуви ґрунту). 5. Зменшення мобільності та/або унеможливлення туристичного руху, спричинена воєнним станом. 6. Виїзд дітей і молоді за кордон на навчання у старшій школі та ЗВО (Угорщина, Словаччина) 7. Толерування суспільством домашнього насильства. 8. Тенденція до акумулювання публічних фінансів на центральному рівні. 9. Сейсмічна загроза.

Матриці порівняльного аналізу зв'язків між чинниками внутрішнього та зовнішнього середовища слугують для ідентифікації тих чинників, які у стратегічному вимірі є визначальними для сталого розвитку Виноградівської міської територіальної громади. Візуалізація цих зв'язків передбачає два їх типи – тісний/сильний взаємозв'язок (відображається суцільною лінією) та в'ялий/слабкий (відображається пунктирною лінією).

Попарне порівняння взаємозв'язків між сильними та слабкими сторонами громади (внутрішнє середовище) з одного боку та можливостями і загрозами (зовнішнє середовище) з іншого дає змогу сформувати чотири типи матриць, аналітична цінність яких полягає у можливості аналізу цих білатеральних сполучень:

«**Порівняльні переваги**»: за допомогою матриці зв'язків сильними сторонами та можливостями, ідентифікуються найбільш перспективні характеристики громади, які найбільш дієвим чином абсорбують вплив зовнішніх факторів і, як наслідок, мають потенціал стати драйвером соціально-економічному розвитку громади (рисунки 2.1);

«**Виклики**»: матриця взаємних сполучень у цьому випадку будується між слабкими сторонами та можливостями зовнішнього середовища - можливостями, які дозволяють зменшити вразливість територіальної громади та подолати негативні тенденції (тренди), які в ній відбуваються (рисунки 2.2);

«**Ризики**»: ця матриця висвітлює накладання загроз зовнішнього середовища на слабкі сторони територіальної громади. Таким чином, в контексті посилення впливу ймовірності реалізації негативного сценарію розвитку, виявляються найбільш ймовірні ризики для її майбутнього (рисунки 2.3);

«**Протидія**»: взаємозв'язки сильних сторін та загроз дозволяє визначити ті переваги, якими диспонує територіальна громада, що дозволять нівелювати/зменшити вплив загроз, які потенційно виникатимуть (рисунки 2.4).

СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

ІНТЕГРАЦІЯ
У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНЕ
СЕРЕДОВИЩЕ

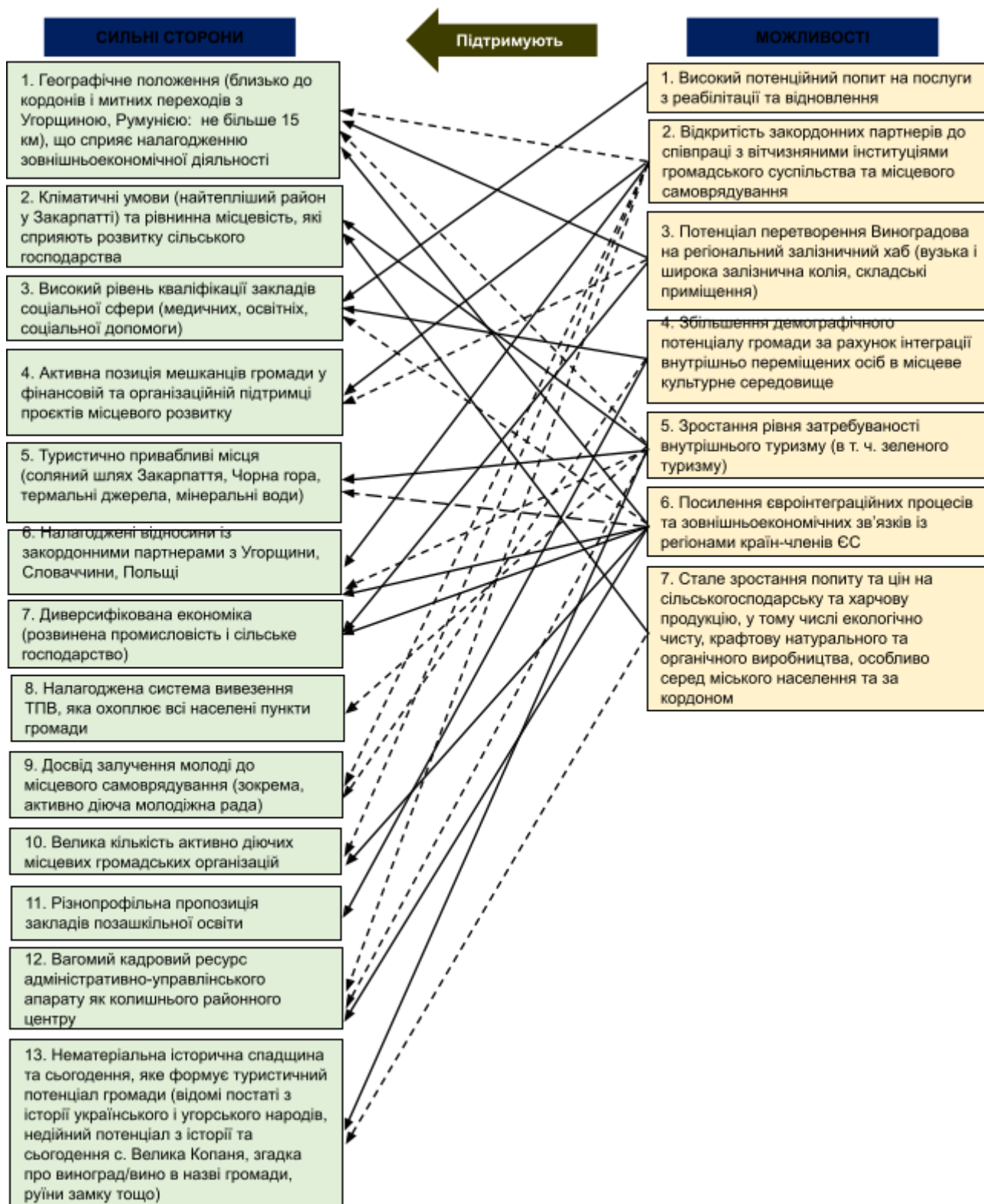

Рисунок 2.1. Порівняльний аналіз зв'язків сильних сторін Виноградівської МТГ та можливостей її зовнішнього середовища (матриця «Порівняльні переваги»)

Висновки:

→ До ключових переваг Виноградівської міської територіальної громади (з огляду на накладання чинників позитивного впливу зовнішнього середовища) відносимо такі її основні сильні сторони:

- по-перше, вигідне географічне положення (близько до кордонів і митних переходів з Угорщиною, Румунією) та кліматична зона (найтепліший район у Закарпатті та рівнинна місцевість). Ці фактори сприяють розвитку сільського господарства (овочівництву, садівництву, виноградарству; м'ясне скотарство, свинарство, птахівництво та бджільництво), а також розвитку туристично-привабливих місць (соляний шлях Закарпаття, Чорна гора, термальні джерела, мінеральні води); нематеріальна історична спадщина та сьогодення також формують туристичний потенціал громади.

- по-друге, порівняно високий рівень економічного розвитку громади, зокрема, диверсифікована економіка (розвинена промисловість і сільське господарство); активна позиція мешканців громади у фінансовій та організаційній підтримці проєктів місцевого розвитку; налагоджені відносини із закордонними партнерами з Угорщини, Словаччини, Польщі (вагому частина в обсязі експорту та імпорту займає давальницька сировина та продукція).

- по-третє, високий людський та соціальний капітал місцевого населення Виноградівської громади (це 4-та громада з 64-ох в Закарпатській області по кількості населення), зокрема: високий рівень кваліфікації закладів соціальної сфери (медичних, освітніх, соціальної допомоги); досвід залучення молоді до місцевого самоврядування (зокрема, активно діюча молодіжна рада); велика кількість активно діючих місцевих громадських організацій; різнопрофільна пропозиція закладів позашкільної освіти; вагомий кадровий ресурс адміністративно-управлінського апарату як колишнього районного центру.

→ Перелічені переваги забезпечують привабливість громади для співпраці. Тому, одна з можливостей – це відкритість закордонних партнерів до співпраці з вітчизняними інституціями громадського суспільства та місцевого самоврядування. Ця можливість буде слугувати підтримкою для більшості перелічених сильних сторін, адже буде стосуватися вдосконалення і розвитку вже існуючих позитивних аспектів.

→ Також можливістю є посилення євроінтеграційних процесів та зовнішньоекономічних зв'язків із регіонами країн-членів ЄС також дозволить підсилити вигідність географічного положення, кваліфікацію працівників соціальної сфери, розвинути туристичні місця, підтримати активно діючі громадські організації, налагодити партнерство зі закордонними партнерами. Більшість підприємців змогли переконати своїх іноземних замовників в тому, що можуть і будуть продовжувати надавати свої послуги/виготовляти товари, адаптувались до умов війни і продовжують протистояти загрозам.

→ Одним з пріоритетів стратегічного розвитку громади є підвищення економічної спроможності на фоні інших центрів економічного зростання. В цьому аспекті привабливою можливістю є потенціал перетворення Виноградова на регіональний залізничний хаб (це вузька і широка залізнична колія, складські приміщення). Важливо враховувати, що фактично весь промисловий потенціал територіальної громади зосереджений в м. Виноградів, в с. Велика Копаня та в с. Великі Ком'яти.

→ Привабливою можливістю є і зростання рівня затребуваності внутрішнього туризму (в т.ч., зеленого туризму), що буде підтримувати такі сильні сторони, як активна позиція мешканців громади у фінансовій та організаційній підтримці проєктів місцевого розвитку, туристично привабливі місця, вагомий кадровий ресурс адміністративно-управлінського апарату, нематеріальну культурну спадщину.

→ Можливість збільшення демографічного потенціалу громади за рахунок інтеграції внутрішньо переміщених осіб різного віку в місцеве культурне середовище буде підсиленням соціальних і демографічних сильних сторін громади, зокрема, високого рівня кваліфікації працівників соціальної і медичної сфери, досвіду залучення молоді до місцевого самоврядування, а також різнопрофільної пропозиції закладів позашкільної освіти.

→ Можливість сталого зростання попиту та цін на сільськогосподарську та харчову продукцію підтримує туристичну сферу, налагоджені відносини зі закордонними партнерами та допоможе створити нові контакти співпраці, розкрити повніше потенціал екологічно чистого, крафтового, органічного виробництва.

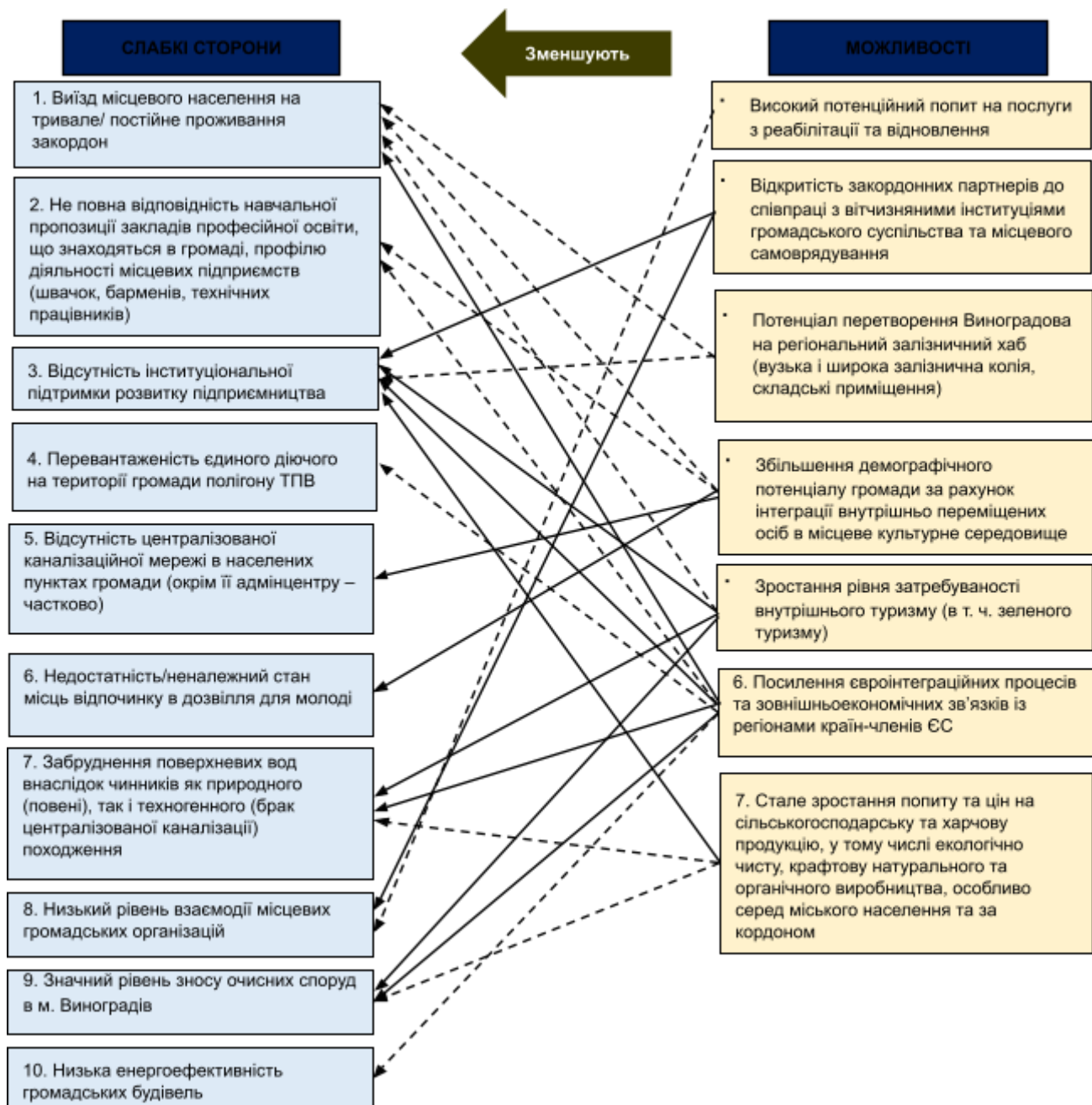

Рисунок 2.2. Порівняльний аналіз зв'язків слабких сторін Виноградівської МТГ та можливостей її зовнішнього середовища (матриця «Виклики»)

Висновки:

→ Слабкі сторони Виноградівської громади охоплюють різні сфери, та одною з основних, є така, як і в інших громадах Закарпатської області – це виїзд місцевого населення на тривале/ постійне проживання закордон, що, в свою чергу, знижує кількість працездатного населення та необхідний розвиток молоді. Проблемним питанням в працевлаштуванні у громаді є неповна відповідність навчальної пропозиції закладів професійної освіти профілю діяльності місцевих підприємств. Відсутня інституціональна підтримка розвитку підприємництва також не сприяє підвищенню можливості зайнятості та створенню робочих місць.

→ Завдяки відкритості закордонних партнерів до співпраці з вітчизняними інституціями громадського суспільства та місцевого самоврядування, а також посиленню євроінтеграційних процесів та зовнішньоекономічних зв'язків із регіонами країн-членів ЄС вищенаведені проблемні питання могли б бути в деякій мірі вирішені. Також позитивною радою на ці слабкі сторони громади на даний час є можливість збільшення демографічного

потенціалу громади за рахунок інтеграції внутрішньо переміщених осіб в місцеве культурне середовище, зростання рівня затребуваності внутрішнього туризму (в т. ч. зеленого туризму), стає зростання попиту та цін на сільськогосподарську та харчову продукцію і відповідні можливості співпраці.

→ Щодо слабких сторін, що стосуються соціальних аспектів розвитку громади, то це недостатність/неналежний стан місць відпочинку, дозвілля для молоді та низький рівень взаємодії місцевих громадських організацій.

Для позитивного вирішення цих питань необхідна реалізація наступних можливостей: відкритості закордонних партнерів до співпраці з вітчизняними інституціями громадського суспільства та місцевого самоврядування; збільшення демографічного потенціалу громади за рахунок інтеграції ВПО; використання потенційного попиту на послуги з реабілітації та відновлення.

→ Ще одним блоком слабких сторін громади виділяємо питання ведення господарства, інфраструктури та основних актуальних потреб для якіснішого життя мешканців громади: це перевантаженість єдиного діючого на території громади полігону ТПВ; відсутність централізованої каналізаційної мережі в населених пунктах громади; забруднення поверхневих вод внаслідок чинників як природного, так і техногенного походження; значний рівень зносу очисних споруд в м. Виноградів і низька енергоефективність громадських будівель.

Послаблення негативного впливу поданих питань потребують значних фінансових ресурсів, але вони критичні і для удосконалення інших важливих сфер діяльності громади. Можливість посилення євроінтеграційних процесів та зовнішньоекономічних зв'язків із регіонами країн-членів ЄС, зростання рівня затребуваності внутрішнього туризму (зокрема – «зеленого» туризму), а також стає зростання попиту та цін на сільськогосподарську, харчову продукцію будуть поштовхом до позитивних зрушень та розвитку господарської інфраструктури, як на державному, так і місцевому рівнях.

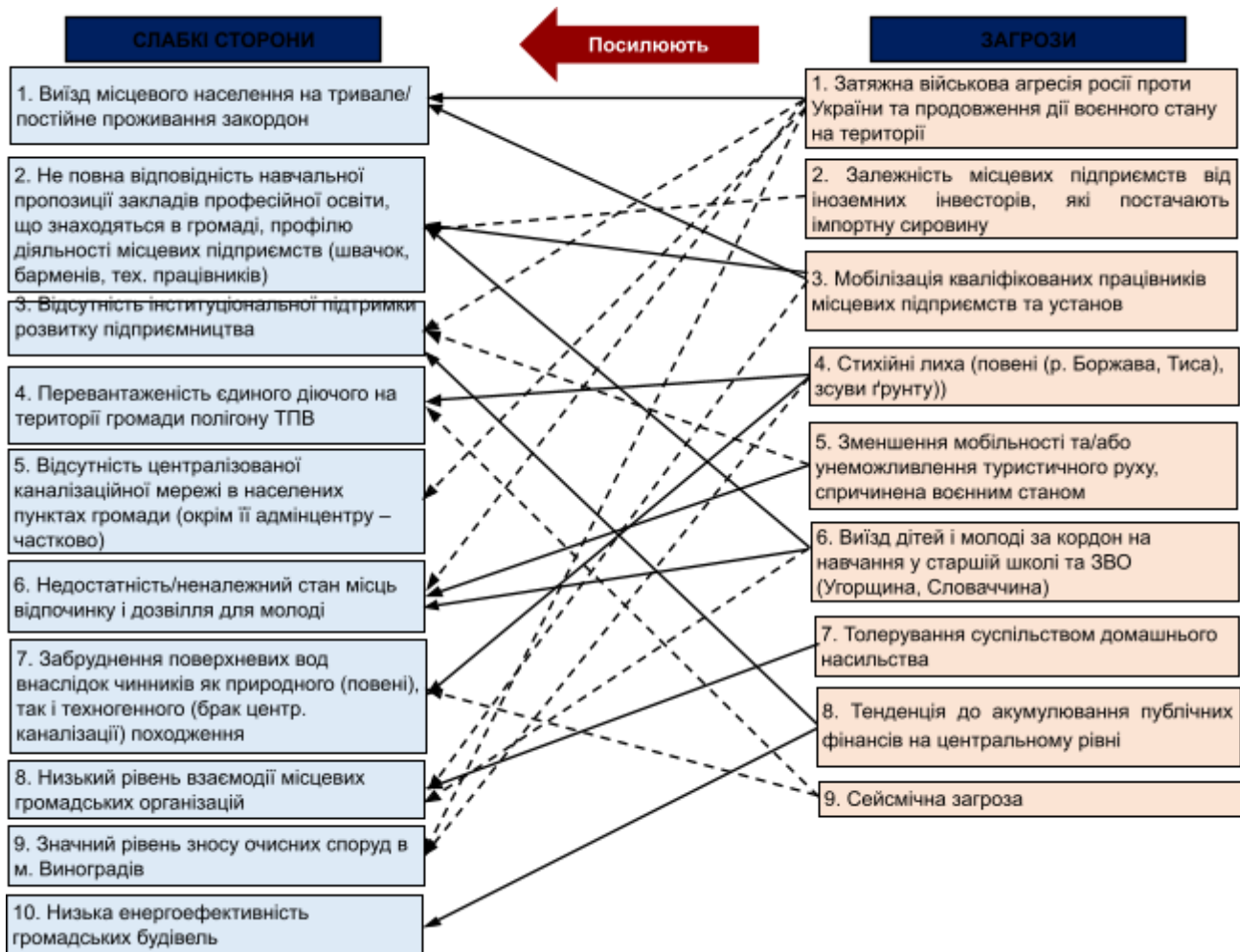

Рисунок 2.3. Порівняльний аналіз зв'язків слабких сторін Виноградівської МТГ та загроз її зовнішнього середовища (матриця «Ризику»)

Висновки:

→ Слабкі сторони громади можуть нівелюватися реалізованими можливостями, проте визначимо також ризики, що виникають внаслідок додаткового впливу загроз (зовнішніх чинників), що можуть посилювати негативні моменти в розвитку громади.

Затяжна військова агресія росії проти України, продовження дії воєнного стану на території, мобілізація кваліфікованих працівників місцевих підприємств та установ, тенденція до акумулювання публічних фінансів на центральному рівні є найгіршими та найсуттєвішими загрозами, які посилюють більшість слабких сторін громади. Зокрема, такими слабкими сторонами є виїзд місцевого населення, відсутність інституціональної підтримки розвитку підприємництва, недостатність/неналежний стан місць відпочинку і дозвілля для молоді.

→ Також варто зазначити, що є загроза і зменшення мобільності та/або унеможливлення туристичного руху в час воєнного стану і в Україні, і у Виноградівській громаді, яка може посилювати слабку сторону - відсутність інстит. підтримки розвитку підприємництва.

→ Загроза виїзду дітей і молоді за кордон на навчання у старшій школі та ЗВО (Угорщина, Словаччина) посилює слабку сторону недостатності/неналежного стану місць відпочинку і дозвілля для молоді та відсутності інституціональної підтримки розвитку підприємництва, оскільки може зменшуватись кількість потенційних суб'єктів, що потребують сприяння та формуватимуть відповідні запити.

→ Стихійні лиха і сейсмічна загроза мають природний та форсмажорний характер, посилюють у першу чергу, слабкі сторони, пов'язані із облаштуванням території та інфраструктури громади, а саме: перевантаженість єдиного діючого на території громади полігону ТПВ, забруднення поверхневих вод внаслідок чинників як природного, так і техногенного походження.

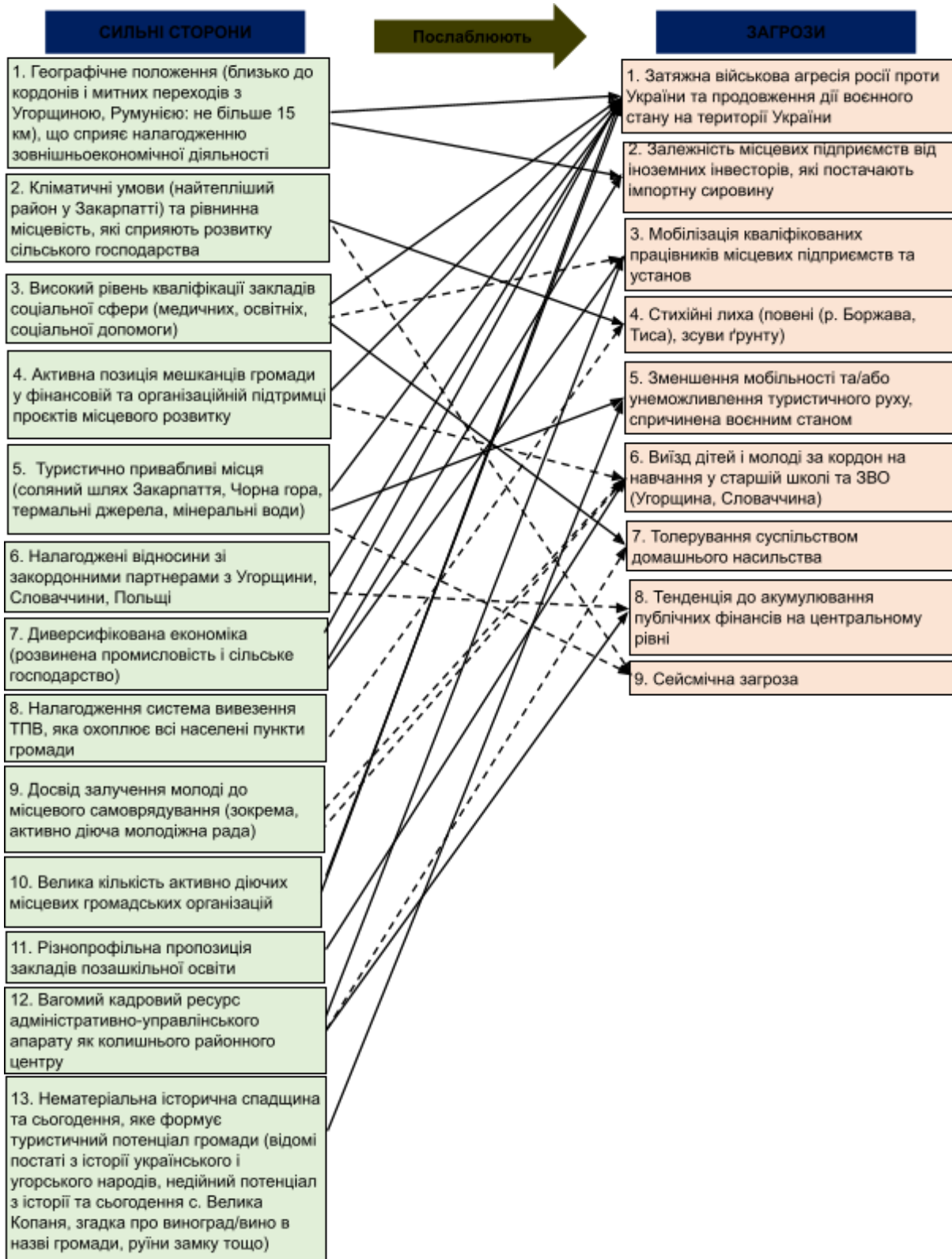

Рисунок 2.4. Порівняльний аналіз зв'язків сильних сторін Виноградівської МТГ та загроз її зовнішнього середовища (матриця «Протидія»)

Висновки:

→ Однією з основних загроз для розвитку територіальних громад є зatoryжна військова агресія росії, а як наслідок – зниження фінансової підтримки з державного бюджету з переходом системи на потреби війни, згортання великої кількості державних програм, скорочення спрямування бюджетних ресурсів на соціальні цілі, інфраструктурні проєкти та підтримку місцевого самоврядування.

Позитивним є те, що як протидія такій ситуації в громаді є такі сильні сторони, як диверсифікована економіка (розвинена промисловість і сільське господарство), налагоджені відносини із закордонними партнерами з Угорщини, Словаччини, Польщі. Попри це, варто приймати до уваги, що в громаді є загроза залежності місцевих підприємств від іноземних інвесторів, які постачають імпорту сировину, що послаблює сильну сторону диверсифікованої економіки.

→ Дуже важливими для регіонального і місцевого розвитку громади є людські ресурси. На даний час сильними сторонами є високий рівень кваліфікації закладів соціальної сфери (медичних, освітніх, соціальної допомоги), активна позиція мешканців громади у фінансовій та організаційній підтримці проєктів місцевого розвитку, а також вагомий кадровий ресурс адміністративно-управлінського апарату як колишнього районного центру сприяють соціальному та економічному розвитку. Та у формуванні стратегії розвитку варто враховувати загрозу мобілізації кваліфікованих працівників, тенденцію до акумулювання публічних фінансів на центральному рівні, що можуть послабити перелічені сильні сторони.

→ Загрози стихійного лиха і сейсмічна загроза поступово можуть негативно впливати на усі сфери діяльності громади, та, в першу чергу, послаблювати сильні сторони громади, як от географічне положення, розвиток господарства, туристично привабливі місця та відносини зі закордонними партнерами.

→ Важливо для громади, що в секторі туристично-рекреаційних послуг є попит, і у тому числі за рахунок переміщення ВПО в Закарпатську область та інші західні області, і відповідно це приносить податки і в місцевий бюджет. Нематеріальна історична спадщина та сьогодення формують туристичний потенціал громади. Хоча в умовах, що перебуває держава, існують загрози зменшення мобільності та/або унеможливлення туристичного руху, а також мобілізації кваліфікованих працівників місцевих підприємств та установ.

→ Такі сильні сторони, як досвід залучення молоді до місцевого самоврядування, велика кількість активно діючих місцевих громадських організацій, різнопрофільна пропозиція закладів позашкільної освіти сприяють тому, що молодь може працевлаштовуватись у громаді. Проте, із продовженням війни загроза виїзду дітей і молоді за кордон на навчання у старшій школі та ЗВО може посилюватись.

Розділ 3. СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Здійснення стратегічного вибору щодо майбутнього розвитку Виноградівської громади відбувається в зовнішньому середовищі, яке характеризується значним ступенем невизначеності, одночасною ймовірністю реалізації кількох сценаріїв розвитку, які складатимуть вагомий (іноді – визначальний) вплив на соціально-економічний розвиток як на національному/регіональному, так і на місцевому рівнях. Якщо перша складова сценарних передумов (макрорівень) знаходиться поза межами впливу територіальної громади, то друга (мікрорівень) значною мірою визначається тими діями та рішеннями, які прийматиме (або ні) місцева влада та усі інші зацікавлені в місцевому розвитку сторони (місцевий бізнес, громадські інституції/лідери думок тощо). У своїй сукупності ці передумови групуються у альтернативну сукупність суперпозицій чинників зовнішнього і внутрішнього середовищ, які слід трактувати як базові при визначенні пріоритетів майбутнього розвитку громади.

Альтернативними виокремлюються дві бінарні площини чинників – песимістично-інерційна та оптимістично-проактивна. Вони і є підставою для формулювання двох типів сценаріїв розвитку територіальної громади.

Песимістично-інерційний сценарій розвитку Виноградівської територіальної громади базується на комплексі негативних/несприятливих для громади припущень щодо позиції чинників середовища її життєдіяльності, які протягом тривалого часу (до 2028 року) визначатимуть умови та темпи подій та процесів, що у ній відбуваються: в соціальному, економічному та екологічному вимірах. У національному вимірі вони обумовлюються трансформацією повномасштабної військової агресії РФ проти України у затяжний конфлікт з періодичними фазами його загострення. На місцевому масштабі ці припущення передбачають пасивність позиції місцевої влади по відношенню до дій та процесів, які відбуваються в громаді.

Базові припущення для песимістично-інерційного сценарію у **національному вимірі**:

- перманентні військові дії на фронті, ракетні обстріли «тилових» територій унеможливають реалізацію інвестиційних проєктів у відновлення/модернізацію критичної інфраструктури;
- прямі іноземні інвестиції, вітчизняний капітал практично не забезпечують економічний розвиток країни, регіону. Виняток складають інвестиції направлені на відтворення – відновлення виробництва з року в рік практично в незмінних масштабах і на практично незмінній техніко-технологічній основі;
- руйнування індустріального потенціалу півдня, центру та сходу України призводить до втрати інтеграційних зв'язків макроекономічної системи країни, суттєвого зниження її господарського потенціалу;
- релокація бізнесу, внутрішнє переміщення населення з прифронтових/фронтових територій в тил обумовлює необхідність місцевої влади концентрувати значні зусилля на їх адаптації, інтеграції у життя в громаді, соціальній підтримці;
- масштабні руйнування критичної інфраструктури у прифронтових/фронтових регіонах природньо визначають пріоритетність прикладення зусиль на їх відновлення, що одночасно відволікає бюджетні та інші (залучені в рамках програм міжнародної технічної допомоги) ресурси від вирішення поточних/хронічних проблем територіальних громад в таких регіонах як Закарпаття;
- лівова частина організаційних зусиль і місцевих ресурсів концентрується на покритті захищених статей видатків, допомозі ЗСУ, ветеранам;
- на фоні потреб мобілізації фінансових, людських та організаційних ресурсів для перемоги у війні спостерігається поступове їх акумулювання на центральному рівні, згортаються здобутки адміністративно-територіальної реформи, які передусім полягали у зростанні суб'єктності місцевої влади у вирішенні питань місцевого розвитку;

- демографічна криза, спричинена міграцією населення закордон, заангажованість населення у безпосередню участь у війні та/або у волонтерській допомозі акумулюють проблему нестачі робочої сили та кваліфікованих працівників – як на національному, так і на місцевому рівнях;
- покриття соціальних видатків, які постійно зростають, дедалі більше покладається на місцеві бюджети без одночасного збільшення їхнього ресурсного забезпечення;
- погіршення соціально-економічних умов призводить до скорочення/замороження/згортання діяльності окремих суб'єктів господарювання;
- обмеження на використання бюджетних коштів на капітальні видатки залишаються жорсткими, що унеможливує вкладення в модернізацію та ремонт соціальної та інженерної інфраструктури в громадах.

Базові припущення для песимістично-інерційного сценарію у **місцевому вимірі**:

- місцева влада, не маючи законодавчо встановлених повноважень, займає адміністративну позицію у питанні регулювання соціально-господарських процесів на локальному рівні: тіньові процеси в економіці, на ринку праці продовжують значним чином впливати на темпи розвитку громади;
- громадська активність, попри значний рівень її інституціоналізації, залишається низькою: т. зв. «третій сектор», індивідуально активні мешканці (зазвичай політично заангажовані) не залучені до місцевого управління як одна із груп зацікавлених сторін. Їхні пропозиції та проєкти співробітництва знаходять слабкий відгук у місцевій владі;
- розвиток місцевого сільськогосподарського сектору відбувається відособлено - на приватних ініціативах самих агровиробників, які не охоче долучаються до державних програм підтримки. Попри обмежені успіхи на регіональному та національному ринках, прибуток слабо реінвестується у нові технології, розширене відтворення: успіх майже виключно є наслідком експлуатації природного потенціалу території (теплий клімат, рівнинна місцевість, родючі ґрунти);
- громада не виступає суб'єктом опосередкованого впливу на демографічні процеси на місцевому рівні: не імплементує програм, направлених на інтеграцію та соціальну підтримку ВПО, в рамках обмежених фінансових можливостей не прикладає значних зусиль з будівництва соціального житла тощо;
- зростання доходів місцевого бюджету відбувається переважно за рахунок інерційних чинників, до формування яких місцева влада не причетна: зокрема, ПДФО від заробітної плати;
- заходи, направлені на підвищення ефективності діяльності соціальної інфраструктури (в першу чергу – закладів освіти і культури) не реалізуються, в тому числі з огляду на обмеженість фінансових ресурсів місцевого бюджету;
- просторовий розвиток громади відбувається без належного (актуального) планувального підґрунтя: не усі населені пункти забезпечені оновленими генеральними планами та іншою містобудівною документацією, розроблення комплексного плану просторового розвитку території громади затягується.

Логічні **наслідки, які впливають з припущень** песимістично-інерційного сценарію для Виноградівської міської територіальної громади, є такими:

- поряд з іншими, суб'єктивного характеру чинниками, основним бар'єром для формування інвестиційної привабливості громади є воєнний стан в Україні та пов'язана з ним неготовність зовнішніх інвесторів вкладати свій капітал (за даних обставин) в економіку громади. Одним із видимих наслідків адміністративної парадигми управління місцевим розвитком, який сповідується у Виноградівській громаді, є поступова маргіналізація її на рівні регіону як в економічному, так і в культурно-соціальному плані: ВПО, які прийняли для себе рішення залишатись в Україні, все частіше повертаються до своїх домівок; малий і середній бізнес (в тому числі релокований з прифронтових та фронтових територій) із обережністю дивиться на громаду як потенційне місце для інвестування;
- з огляду на об'єктивні обставини на макрорівні, інвестиційна привабливість України знаходиться на сталому низхідному тренді. Для Виноградівської громади це виражається у консервації її економічної бази на теперішньому рівні: підприємства, які представляють

сільськогосподарську частину її економічного профілю концентруються на діяльності з низькою доданою вартістю та, водночас, відіграють все більшу роль як місцеві роботодавці та наповнювачі місцевого бюджету (при практичній незмінності абсолютних величин сплачених податків);

- місцеві підприємства, поступово втрачають зацікавлення до інвестицій в місцеву економіку: дається в знаки кадровий голод, занепад критичної інфраструктури, загальна макроекономічна нестабільність. В цьому сенсі, ситуація реплікується як на регіональному, так і національному рівнях;

- видатки на соціальну інфраструктуру (освітню, культури, охорони здоров'я) залишаються критично високими та поглинають лівову частку бюджету громади. Альтернативні по відношенню до них напрямки прикладення зусиль (в тому числі фінансових) такі як інвестиції в комунальну інженерну інфраструктуру, підвищення рівня забезпеченості спеціалізованим обладнанням усіх видів соціальних установ залишаються недофінансованими за браком коштів місцевого бюджету. Це виражається у негативних оцінках мешканцями зазначених сфер життєдіяльності в громаді;

- фінансова спроможність Виноградівської громади, яка й у період до повномасштабної агресії РФ проти України була недостатньою (місцевий бюджет в значній мірі залежав від дотації вирівнювання) й надалі редукується. На це накладається зростання актуальності питання оптимізації видатків державного бюджету по усіх статтях, окрім захищених, в першу чергу – видатків на оборону.

Оптимістично-проактивний сценарій розвитку Виноградівської територіальної громади при своїй проєкції у якості припущення використовує цілий спектр стримано позитивних для громади припущень на предмет чинників середовища її життєдіяльності внутрішнього і зовнішнього походження – чинників, вплив яких у середньостроковій перспективі залишаться принципово незмінним з огляду на інерційність процесів, які відбуваються в територіальних системах різного рівня інтеграції – національного, регіонального, місцевого (рівень територіальної громади). Принципові визначники цих припущень мають об'єктивний, не залежний від громади, характер (національний) та суб'єктивний – той, який дозволяє місцеву владу розглядати у якості суб'єкта управління соціально-економічних процесів на локальному рівні. На національному рівні цей визначник окреслюється прогнозом, що війна РФ проти України завершується в осяжній перспективі (до 1 р.) капітуляцією Росії та відходом її у межі міжнародно признаних кордонів останньої. На місцевому рівні передбачається проактивність дій органу місцевого самоврядування щодо вирішення проблем місцевого характеру – при усій складності воєнної та післявоєнної ситуації це саме по собі є цінністю.

Базові припущення для оптимістично-проактивного сценарію у **національному вимірі**:

- на фронті ситуація поступово, але впевнено розгортається в сторону перемоги України. До осені 2024 року військові дії практично завершуються: війська РФ повністю покидають її територію;

- зацікавленість Україною як країною, привабливою для інвестицій, зростає в геометричній прогресії. При цьому, західні області України, з огляду на збережену в значній мірі критичну інфраструктуру, стають основними вигодонабувачами цієї зацікавленості;

- відповідно до затверджених програм комплексного відновлення територій, активізується відбудова зруйнованої інфраструктури територій, які зазнали руйнувань внаслідок активного ведення на них бойових дій або у безпосередній близькості до них;

- відзначається позитивна тенденція в демографічній сфері: місцеві мешканці, сім'ї, що мігрували закордон після 24 лютого 2022 року, починають повертатися в Україну, відчуваючи тут перспективу як для працевлаштування, так і для забезпечення належних умов для своїх дітей. ВПО частково повертаються до своїх домів на «малій батьківщині», однак частина (більшою мірою – економічно та громадсько активна) залишається на постійне проживання в Виноградівській громаді;

- зростання надходжень до місцевого бюджету за рахунок успішної діяльності місцевого бізнесу (як наслідок – розширення податкової бази), міжнародні програми матеріально-технічної допомоги, бюджетні асигнування дозволяють формувати бюджет розвитку, розміри якого щороку зростають;

- завдяки увазі міжнародних партнерів, громадській та політичній підтримці, процеси децентралізації повноважень публічних органів влади знову повертаються у напрямку зростання суб'єктності місцевого самоврядування;
- позитивне сальдо міграції в середньостроковій перспективі не дозволяє покрити потребу у робочій силі, висококваліфікованих фахівців. Водночас, такі диспропорції між попитом та пропозицією на ринку праці сприяють підвищенню рівня реальної заробітної плати найманих працівників;
- видатки на утримання соціальної інфраструктури залишаються основною частиною витрат місцевих бюджетів. Водночас, зміни у бюджетному кодексі призводять до перерозподілу публічних коштів у сторону реального покриття делегованих з державного на місцевий рівень повноважень;
- загальна економічна активність (підприємницькі ініціативи, великі інвестиційні проєкти) помітно зростає. Це є наслідком як низької початкової бази, так і обумовлено перспективами розвитку, які бізнес відчуває: індекс очікувань ділової активності зростає та є стабільно вищим за нейтральну величину (50 п.).

Базові припущення для оптимістично-проактивного сценарію у **місцевому вимірі**:

- місцеве самоврядування у Виноградівській міській територіальній громаді використовує весь спектр наявного у нього інструментарію активізації економічного життя в громаді, впливу на соціальні процеси, які відбуваються на рівні громади;
- місцева громадськість відчуває власну суб'єктність в усіх сферах життєдіяльності громади – економічній, соціальній, екологічній. Громадські проєкти отримують підтримку як з боку місцевої влади, так і за рахунок міжнародних донорів. Активно та успішно використовується інструментарій бюджету участі;
- відкритість економіки країни до міжнародних інвестицій, режим вільної торгівлі України з ЄС сприяють зростанню потенціалу місцевого сільського господарства, місцевої промисловості. Економічна база Виноградівської громади диверсифікується, в тому числі за рахунок зростання доданої вартості агропромислового сектору;
- розширення місцевої податкової бази відбувається як за рахунок виходу господарюючих суб'єктів з «тіні» так і завдяки зростанню економічної активності підприємств, які діють на повністю легальній основі. Відкриваються нові підприємства, в громаді активно реєструється та починає діяти малий бізнес;
- зростає попит як на внутрішній, так і на в'їзний туризм. Туристично-рекреаційні можливості Виноградівської громади в цьому контексті починають використовуватись у більшій мірі. На ряду з іншими видами економічної діяльності, ця сфера стає предметом зацікавлення вітчизняних та закордонних інвесторів;
- зусилля громади у плані побудови ефективної мережі закладів освіти і культури дають свої перші результати: підвищується їхнє матеріально-технічне забезпечення, зростає рівень професійної підготовки фахівців, рівень задоволеності мешканців з користування відповідними послугами також зростає;
- просторове планування в громаді відбувається на належній, професійно підготовленій документальній базі, що, в свою чергу, дозволяє уникати конфліктів як з сусідніми громадами, так і у трикутнику взаємовідносин «місцева влада-бізнес-мешканці».

Наслідки, які випливають з припущень, визначених в рамках оптимістично-проактивного сценарію для Виноградівської міської територіальної громади, є такими:

- проактивна позиція, яку займає влада громади у питаннях впливу на місцевий соціально-економічний розвиток, дозволяє максимально використати можливості, які відкриваються перед нею завдяки сприятливій зовнішній кон'юктурі: промисловий потенціал самого Виноградова розвивається пришвидшеними темпами, сільське господарство Великих Ком'ят, Онока, Боржавського та інших сіл громади знаходить своїх споживачів як в Україні, так і за кордоном; розвивається сільськогосподарська кооперація, на просунутому етапі знаходяться плани з відкриття потужностей переробки сільськогосподарської сировини (на базі колишнього консервного заводу);

- безпосередня близькість громади до міжнародних пунктів пропуску, наявна залізнична інфраструктура, пристосована до європейських стандартів (євроколія, вантажні залізничні станції) обумовлюють зацікавленість громадою інвесторів, готових вкладати кошти у розвиток її логістичного потенціалу. Цей напрямок розвитку місцевого економічного профілю знаходить своє підкріплення у проєктах міждержавного співробітництва, направлених на розвитку прикордонної транзитної мережі;
- мережа комунальних закладів освіти і культури забезпечують рівень послуг на високому рівні, що дає свої перше результати уже у найближчій перспективі: популяризується імідж громади як багатонаціонального осередку, одного з важливих центрів української культури регіону; результати ЗНО/НМТ випускників місцевих шкіл з року в рік покращуються, в тому числі на фоні інших ЗЗСО регіону;
- підвищення фінансової спроможності громади, разом із активністю по залученню коштів з зовнішніх (як державних, так і міжнародних) джерел дає змогу постійно модернізувати комунальну інженерну інфраструктуру, розширювати мережу централізованого водопостачання та каналізації, передусім в самому Виноградіві та с. Велика Копаня, мала Копаня.

Саме оптимістично-проактивний сценарій безальтернативно становить базу для здійснення першого стратегічного бачення розвитку Виноградівської міської ТГ, логіка виникнення формулювання якого висвітлена у наступному розділі.

Розділ 4. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Першим кроком до визначення стратегічного вибору, який здійснює Виноградівська міська територіальна громада, є формулювання бачення майбутнього, до якого прагнутиме у своєму розвитку на далекомістроківу перспективу. Це бачення постало як результат інтеграції суб'єктивних та об'єктивних оцінок, отриманих завдяки:

- проведенні соціально-економічної діагностики громади;
- аналізу внутрішніх і зовнішніх чинників середовища її життєдіяльності, а також взаємозалежностей цих чинників;
- визначенню підходу до формулювання бажаного стану територіальної громади, який існує як серед ключових осіб, які приймають рішення на місцевому рівні або безпосередньо на нього впливають, так і серед широкого загалу – мешканців, котрі і є основними бенефіціаріями місцевого розвитку.

На підставі цього, можна стверджувати, що стратегічне бачення Виноградівської громади її унікальні характеристики, які відрізняють її на фоні інших громад як регіону, так і України. Ставши на стежку стратегічного планування, громада зайняла тим самим активну позицію у формуванні власного майбутнього, яке повинно реалізуватися саме за сценарієм стійкого зростання. Такий сценарій дозволив сформулювати стратегічне бачення її розвитку – майбутній бажаний стан громади, до якого вона прагне, реалізуючи заплановану діяльність (рис. 1.4). Бачення виступає інтегруючим чинником, як на етапі планування, так і на етапі впровадження стратегії. Досягнення стану, описаного в баченні – це найбільш віддалена мета, до якої прямує, здобуваючи чергові цілі.

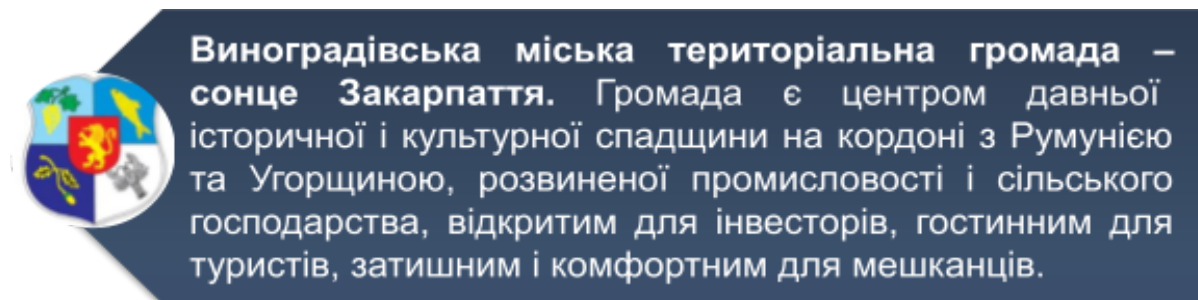

Рисунок 4.1. Стратегічне бачення Виноградівської міської територіальної громади

Розділ 5. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАТИВНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Стратегічне бачення розвитку Виноградівської міської територіальної громади буде досягаться завдяки реалізації трьох **стратегічних цілей** (рис. 5.1):

- 1. Збільшення економічної спроможності громади.**
- 2. Формування комфортного середовища проживання і вдосконалення якості публічних послуг.**
- 3. Розбудова туристично-рекреаційного потенціалу громади.**

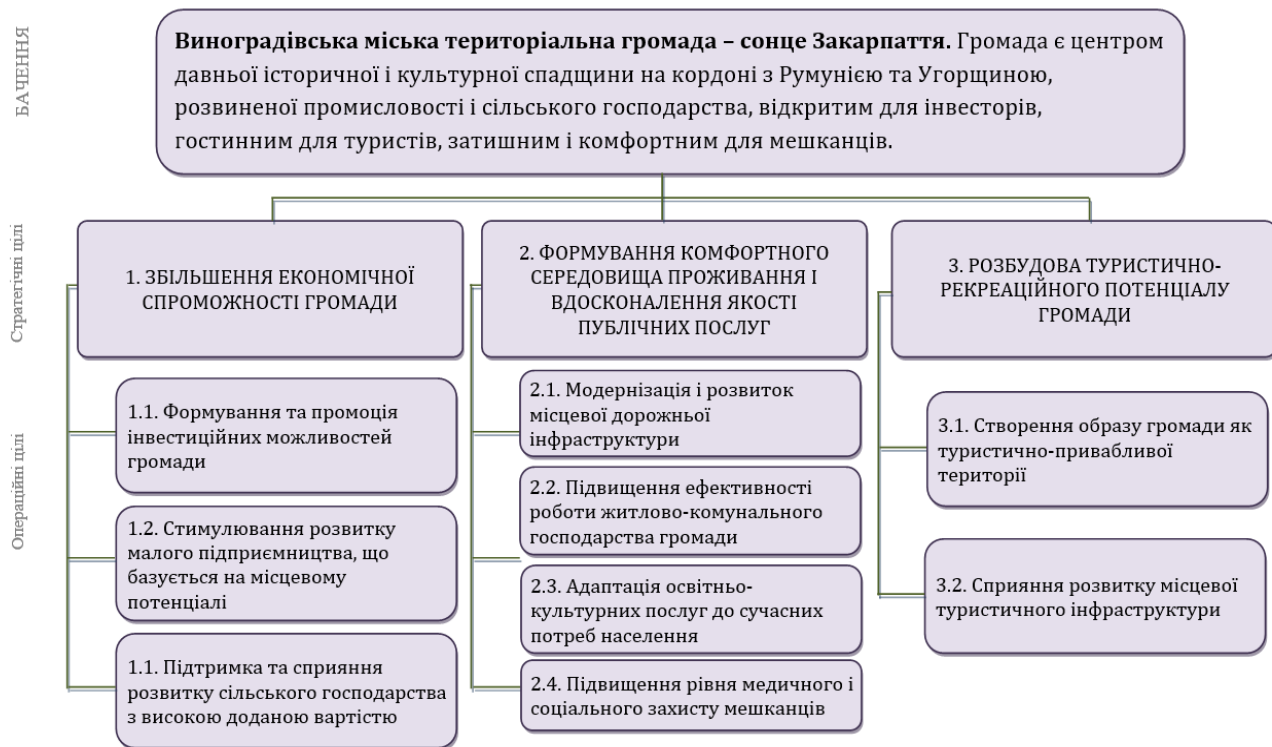

Рисунок 5.1. Дерево цілей Виноградівської міської територіальної громади

Стратегічні цілі дають відповідь на запитання, що необхідно зробити, щоб досягти бачення розвитку громади. Розроблення і досягнення цілей формує основу для управління громадою та дозволяє пов'язати Стратегію з бюджетним плануванням. Кожна стратегічна ціль включає оперативні цілі. Оперативні цілі, в свою чергу, деталізовані у завданнях (таблиця 5.1).

Завдання дають відповіді на питання, яким шляхом громада досягатиме цілей свого розвитку. Завдання деталізовані у проектах, які структуровані у Плані заходів з реалізації Стратегії на 2024-2027 роки.

Таблиця 5.1. Структура стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії розвитку Віноградівської міської територіальної громади на період до 2027 року

Стратегічна ціль 1. ЗБІЛЬШЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДИ	
<i>Оперативні цілі</i>	<i>Завдання</i>
1.1. Формування та промоція інвестиційних можливостей громади	1.1.1. Сформувати інвестиційні продукти громади
	1.1.2. Забезпечити просування позитивного зовнішнього іміджу громади на національному та міжнародному рівнях
1.2. Стимулювання розвитку малого підприємництва, що базується на місцевому потенціалі	1.2.1. Створити інформаційно-консультаційну підтримку реалізації місцевих підприємницьких ініціатив
	1.2.2. Сприяти просуванню місцевої продукції підприємців, яка базується на локальній ідентичності
1.3. Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю	1.3.1. Розвинути інфраструктуру підтримки та розвитку потенціалу місцевого агропромислового комплексу
	1.3.2. Активізувати кооперацію сільськогосподарських виробників
Стратегічна ціль 2. ФОРМУВАННЯ КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОЖИВАННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	
2.1. Модернізація і розвиток місцевої дорожньої інфраструктури задля формування безбар'єрного середовища	2.1.1. Підвищити рівень надання послуг громадських перевезень
	2.1.2. Відремонтувати комунальні дороги та прилеглу до них пішохідну інфраструктуру
	2.1.3. Сприяти побудові об'їзної дороги м. Віноградів
2.2. Підвищення ефективності роботи житлово-комунального господарства громади	2.2.1. Підвищити ефективність роботи місцевої системи поводження з ТПВ
	2.2.2. Модернізувати та розвинути мережу інженерних споруд, інтегрованих в місцеву каналізаційну систему
	2.2.3. Підвищити якість надання послуг водопостачання
2.3. Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення	2.3.1. Розвинути місцеву спортивну інфраструктуру
	2.3.2. Забезпечити модернізацію навчального простору та простору для дозвілля і самореалізації комунальних закладів освіти і культури
	2.3.3. Реорганізувати структуру управління освітньою та культурною сферами громади
	2.3.4. Сприяти постійній адаптації освітніх послуг під сучасні потреби місцевих дітей та молоді
2.4. Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців	2.4.1. Підвищити якість послуг охорони здоров'я, які надають профільні комунальні установи
	2.4.2. Модернізувати та розвинути систему соціальної підтримки незахищених верств населення
Стратегічна ціль 3. РОЗБУДОВА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДИ	
3.1. Створення образу громади як туристично-привабливої території	3.1.1. Сприяти формуванню інтегрованих туристичних пропозицій на місцевому та регіональному рівнях

	3.1.2. Створити систему візуальної ідентифікації громади, в т. ч. бренд громади
3.2. Сприяння розвитку місцевої туристичної інфраструктури	3.2.1. Забезпечити реалізацію місцевих проєктів благоустрою, в т. ч. за участі мешканців
	3.2.2. Відновити історико-культурні об'єкти громади

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. ЗБІЛЬШЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДИ

Мета стратегічної цілі 1 - підвищення рівня економічної спроможності громади шляхом залучення інвестицій для найбільш ефективного використання наявного ресурсного і виробничого потенціалу, а також через стимулювання розвитку малого підприємництва

Стратегічна ціль 1 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: 1.1. Формування та промоція інвестиційних можливостей громади; 1.2. Стимулювання розвитку малого підприємництва, що базується на місцевому потенціалі; 1.3. Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю

Оперативна ціль 1.1. «Формування та промоція інвестиційних можливостей громади» містить завдання: 1.1.1. Сформувати інвестиційні продукти громади; 1.1.2. Забезпечити просування позитивного зовнішнього іміджу громади на національному та міжнародному рівнях (табл. 5.2).

На території Виноградівської міської громади є значні площі вільних земельних ділянок, у т.ч. сільськогосподарського призначення (наприклад у с. Широке - 700 га радгосп-заводу «Виноградівський»), які залишаються неосвоєними або використовуються недостатньо ефективно. Такі території мають значний інвестиційний потенціал щодо розвитку комерційних та інших функцій і повинні розглядатися з позицій найбільш ефективного використання, що відповідно до Методики експертної грошової оцінки земельних ділянок визначається як: «фізично можливе та економічно доцільне використання земельної ділянки в результаті якого вартість що визначається буде максимальною порівняно з вартістю яка може бути визначена на підставі аналізу інших можливих варіантів її використання». Врахування зазначених умов при доборі земельних ділянок як об'єктів інвестиційної діяльності, а також проведення маркетингових досліджень ринку нерухомості і оцінювання альтернативних варіантів використання земельних ділянок як об'єктів інвестиційної діяльності в залежності від ринкової ситуації та перспектив її зміни дозволить систематизувати інформацію про інвестиційні можливості громади і підвищити ефективність використання земельно-ресурсного потенціалу громади.

Наявні проблеми та виклики:

- відсутність систематизованої інформації про інвестиційні можливості у громаді;
- недостатньо ефективного використання земельно-ресурсного потенціалу громади;
- відсутність досвіду застосування місцевих інструментів фінансової та інформаційної підтримки бізнесу;
- невисокий рівень розвитку каналів комунікації органів місцевого самоврядування з бізнесом у громаді, потенційними партнерами та інвесторами.

Таблиця 5.2. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.1. Розбудова місцевого економічного потенціалу

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
1.1.1. Сформувати інвестиційні продукти громади	- Створення відкритого простору – шляхом реконструкції парку Перені - Інвентаризація невикористовуваної нерухомості та вільних земельних ділянок на території громади - Інвестиційний паспорт (інвестиційна мапа) Виноградівської громади - Створення індустріального парку в с. Підвиноградів

	– Комплексний план просторового розвитку території Виноградівської міської територіальної громади – Будівництво туристично-відпочинкової екосистеми в с. Мала Копаня – Благоустрій міського кладовища
1.1.2. Забезпечити просування позитивного зовнішнього іміджу громади на національному та міжнародному рівнях	– Розміщення інвестиційних можливостей громади на зовнішніх ресурсах – Створення інформаційно-промоційної інтернет-платформи «Розвиток Виноградівщини»

Очікувані результати:

- включення земель в економічний оборот;
- зростання впізнаваності громади та обізнаності про її переваги як місця економічної діяльності серед потенційних інвесторів.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності, що зареєстровані на території громади, одиниць;
- обсяги податкових надходжень до бюджету, млн грн;
- рівень задоволення мешканців і мешканок громади обсягами зовнішніх інвестицій, %.

Оперативна ціль 1.2. «Стимулювання розвитку малого підприємництва, що базується на місцевому потенціалі» містить завдання: 1.2.1. Створити інформаційно-консультаційну підтримку реалізації місцевих підприємницьких ініціатив; 1.2.2. Сприяти просуванню місцевої продукції підприємців, яка базується на локальній ідентичності (табл. 5.3).

Виноградівська територіальна громада позиціонується як один із регіонів Закарпаття зі значним промисловим потенціалом, що спеціалізується виробництвях електронних компонентів і плат, електричного й електронного устаткування для автотранспортних засобів, текстильного виробництва. Крім цього

Наявні проблеми та виклики:

- обмежений доступ до інформації представників малого бізнесу і фізичних осіб-підприємців, які здійснюють виробничу діяльність;
- диспропорції на ринку праці: промислове виробництво в основному використовує працю жінок, чоловіки - частіше виїжджають на заробітки за кордон;
- дефіцит робочої сили, зокрема кваліфікованої, що пов'язано і з призовом у військовопрацівників місцевих підприємств;
- відсутність сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- відсутність практичного досвіду та спроможності у сфері реалізації надлишків с/г продукції, невпорядкованість заготівельно-збутової діяльності.

Таблиця 5.3. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.2. Стимулювання розвитку малого підприємництва, що базується на місцевому потенціалі

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
1.2.1. Створити інформаційно-консультаційну підтримку реалізації місцевих підприємницьких ініціатив	– Створення Центру підтримки бізнесу – «Бізнес-хабу» (2 етап) – Реконструкція ЦНАПу і запровадження видачі біометричних паспортів
1.2.2. Сприяти просуванню місцевої продукції підприємців,	– Створення поселення майстрів народної творчості (майданчиків для крафтової продукції)

яка базується на локальній ідентичності	
--	--

Очікувані результати:

- підвищення рівня підприємницької активності мешканців;
- залучення грантових ресурсів для розвитку бізнесу у громаді;
- детінізація економіки громади;
- підвищення довіри та співпраці між місцевим бізнесом та органами місцевого самоврядування.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- рівень безробіття в громаді, %;
- рівень задоволення мешканців і мешканок громади умовами для започаткування та ведення власного бізнесу, %.

Оперативна ціль 1.3. «Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю» містить завдання: 1.3.1. Розвинути інфраструктуру підтримки та розвитку потенціалу місцевого агропромислового комплексу; 1.3.2. Активізувати кооперацію сільськогосподарських виробників (табл. 5.4).

Виноградівська громада, зважаючи на особливі природно-ресурсні та кліматичні умови є регіоном з багатими традиціями у сфері сільського господарства – овочівництвом, садівництвом, виноградарством. Серед галузей тваринництва провідним є м'ясне скотарство, свинарство, птахівництво та бджільництво. Розвинуте тепличне господарство.

Наявні проблеми та виклики:

- відсутність сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- відсутність практичного досвіду та спроможності у сфері реалізації надлишків с/г продукції, невпорядкованість заготівельно-збутової діяльності;
- невисокий рівень впровадження практик сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Таблиця 5.4. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 1.3. «Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю»

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
1.3.1. Розвинути інфраструктуру підтримки та розвитку потенціалу місцевого агропромислового комплексу	- Сприяння відкриттю заготівельних пунктів сільськогосподарської продукції; - Сприяння відкриттю пунктів заготівлі другорядних лісових ресурсів - Проведення відкритого фестивалю «Угочанська лоза»
1.3.2. Активізувати кооперацію сільськогосподарських виробників	- Сприяння створенню сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Очікувані результати:

- Збільшення обсягів виробництва сільськогосподарської продукції;
- збільшення доданої вартості в сільському господарстві.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють переробку сільгосппродукції, одиниць;
- кількість сільгоспвиробників, одиниць.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ФОРМУВАННЯ КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОЖИВАННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ

Мета стратегічної цілі 2 – формування комфортності та умов проживання мешканців Виноградівської громади шляхом покращення роботи транспортної інфраструктури, підвищення якості житлово-комунальних послуг, підвищення рівня медичного та соціального захисту мешканців громади, а також розвитку освітньо-культурного простору громади.

Стратегічна ціль 2 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: 2.1. Модернізація і розвиток місцевої дорожньої інфраструктури; 2.2. Підвищення ефективності роботи житлово-комунального господарства громади; 2.3. Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення; 2.4. Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців.

Оперативна ціль 2.1. «Модернізація і розвиток місцевої дорожньої інфраструктури задля формування безбар'єрного середовища» містить завдання: 2.1.1. Підвищити рівень надання послуг громадських перевезень; 2.1.2. Відремонтувати комунальні дороги та прилеглу до них пішохідну інфраструктуру; 2.1.3. Будівництво об'їзної дороги м. Виноградів (табл. 5.5).

Досягнення цілі передбачає низку взаємопов'язаних заходів, скерованих на поступове покращення мобільності мешканців громади, доступності населених пунктів та функціональних зон на території громади. При цьому виконуються вимоги щодо скорочення затрат часу на переміщення, вартості поїздки, безпеки перевезень. Ключові складові транспортного інфраструктурного комплексу потребують значних інвестицій, проте вони є одними з найважливіших елементів у розвитку громади.

Наявні проблеми та виклики:

- низька якість комунальних доріг;
- великі витрати на проїзд по громаді для її мешканців;
- транзитний транспорт, що прямує через м. Виноградів.

Таблиця 5.5. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.1. Модернізація та розвиток внутрішніх транспортних комунікацій

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
2.1.1. Підвищити рівень надання послуг громадських перевезень	- Автобусна зупинка для автобусів приміського та міського сполучення - Організація роботи міського громадського транспорту
2.1.2. Відремонтувати комунальні дороги та прилеглу до них пішохідну інфраструктуру	- Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення «Виноградів-Дротинці-Фанчиково» - Реконструкція тротуару та пішохідної зони в м. Виноградів (від центрального універмагу до будівлі Укрпошти) - Реконструкція тротуарів по вул. Шевченка в м. Виноградів - Реконструкція тротуарів по вул. Миру в м. Виноградів (від перехрестя з вул. І. Франка до перехрестя з вул. Партизанська) - Реконструкція тротуарів по вул. Миру в м. Виноградів (від повороту на вул. Чкалова до перехрестя з вул. І. Франка) - Проведення інвентаризації доріг та тротуарів громади - Капітальний ремонт вулиці Українська с.Підвиноградів - Облаштування дороги до кладовища с. Підвиноградів - Облаштування тротуарів по вул.Миру в с.Онок - Капітальний ремонт ділянки вул. Комунальна (від вул. Чкалова до вул. Копанська) у м. Виноградів

	- Капітальний ремонт тротуару по вулиці Станційна у м. Виноградів - Облаштування дорожнього покриття з влаштуванням інженерних мереж водовідведення та водопостачання по вул. Борканюка в м. Виноградів (1 етап – проектні роботи) - Капітальний ремонт дороги по вул. Карпатська в м. Виноградів (1 етап – проектні роботи)
2.1.3. Сприяти побудові об'їзної дороги м. Виноградів	- Будівництво об'їзної дороги м. Виноградів

Очікувані результати:

- відновлення та розвиток дорожньої інфраструктури громади, покращення стану доріг;
- покращення мобільності мешканців громади;
- скорочення затрат часу проїзду мешканців територіальної громади між її населеними пунктами;
- відсутність транзитного великогабаритного транспорту у місті Виноградів;
- збільшення терміну експлуатації доріг у центральній частині міста Виноградова.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- рівень задоволення мешканців і мешканок громади станом доріг, %.

Оперативна ціль 2.2. «Підвищення ефективності роботи житлово-комунального господарства громади» містить завдання: 2.2.1. Підвищити ефективність роботи місцевої системи поводження з ТПВ; 2.2.2. Модернізувати та розвинути мережу інженерних споруд, інтегрованих в місцеву каналізаційну систему; 2.2.3. Підвищити якість надання послуг водопостачання (табл. 5.6).

Діяльність роботи житлово-комунального сектора стикається з рядом перешкод, подолання яких потребує значних інвестицій, проте вони є одними з найважливіших елементів розвиткового потенціалу громади, оскільки визначають можливості для розвитку бізнесу та безпеку для проживання у територіальній громаді.

Наявні проблеми та виклики:

- зношеність інженерних мереж та потреба їх модернізації;
- зношеність майже на 80% очисних споруд у системі водовідведення м. Виноградова;
- зношеність існуючих мереж трубопроводів та зростання аварійності мереж з наступним погіршенням режиму водопостачання, а також якості та безпеки питної води;
- недосконала технологія очистки і знезараження питної води на діючих водозаборах перед подачею у мережу, що не здатні запобігти потраплянню у питну воду небезпечних для здоров'я речовин;
- загроза забруднення підземних вод через відсутність системи централізованого водовідведення та очистки стічних вод переважно в сільській місцевості при наявності поглинаючих колодязів, вигрібних ям, надвірних вбиралень;
- відсутність у м. Виноградів та населених пунктах громади каналізаційних очисних споруд необхідної потужності, мереж дощової каналізації, що призводить до забруднення відкритих водойм, які є басейном р. Тиси.

Таблиця 5.6. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.2. «Підвищення ефективності роботи житлово-комунального господарства громади»

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
----------	--------------------------------------

2.2.1. Підвищити ефективність роботи місцевої системи поводження з ТПВ	– Створення «екологічних островців» в усіх населених пунктах громади
2.2.2. Модернізувати та розвинути мережу інженерних споруд, інтегрованих в місцеву каналізаційну систему;	– Реконструкція очисних споруд м. Виногорова – Будівництво громадської вбиральні в центрі м. Виноградів
2.2.3. Підвищити якість надання послуг водопостачання	– Будівництво резервуарів та водопроводу в с. Велика Копаня – Концентрація на балансі КП «Малокопанська ЖКС» водопровідних мереж сільських населених пунктів громади; – Реконструкція водопроводу в м. Виноградів від резервуарів до вул. Копанської – Благоустрій нового кладовища в с.Онок

Очікувані результати:

- модернізація комунальних мереж та розширення інженерної інфраструктури у громаді;
- зменшення засміченості довкілля;
- підвищення якості питної води;
- запобігання забруднення підземних і відкритих водойм.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- рівень зношення водогонів, %;
- рівень задоволення якістю комунальних послуг, %;
- частка домогосподарств, які уклали договори на вивезення ТПВ, %.

Оперативна ціль 2.3. «Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення» містить завдання: 2.3.1. Розвинути місцеву спортивну інфраструктуру; 2.3.2. Забезпечити модернізацію навчального простору та простору для дозвілля і самореалізації комунальних закладів освіти і культури; 2.3.3. Реорганізувати структуру управління освітньою та культурною сферами громади; 2.3.4. Сприяти постійній адаптації освітніх послуг під сучасні потреби місцевих дітей та молоді (табл. 5.7).

Розвиток системи надання соціальних послуг (освіти, культури, охорони здоров'я, фізичної культури і спорту, соціального захисту і соціального забезпечення) слід розглядати не тільки з точки зору якості і доступності цих послуг, але як важливий чинник розвитку людського капіталу громади і забезпечення її економічного зростання у перспективі. З огляду на існуючі диспропорції, що склалися у сфері освітньо-культурних послуг в громаді з однієї сторони та потребами мешканців громади з іншої, надалі розвиток соціальної інфраструктури має здійснюватися з урахуванням трансформації попиту населення на забезпечення освітньо-культурними об'єктами.

Наявні проблеми та виклики:

- недостатня матеріально-технічна база закладів освіти, культури і спорту;
- нерівномірність навантаження на систему середньої освіти у населених пунктах громади;
- відсутність позашкільних установ, спортивних та шкіл естетичного виховання у населених пунктах поза адміністративним центром громади.

Таблиця 5.7. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.3. «Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення»

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
----------	--------------------------------------

2.3.1. Розвинути місцеву спортивну інфраструктуру; навчального простору та простору для дозвілля і самореалізації комунальних закладів освіти і культури;	- Реконструкція стадіону «Пласмасовик» в м. Виноградів - Облаштування скейтпарку «Севлюш» на вул. Корятовича в м. Виноградів - Капітальний ремонт спортивного майданчика з штучним покриттям на території Великокопанської ЗОШ I-III ст. - Будівництво спортивного майданчика зі штучним покриттям на території Дротинської ЗОШ I-III ст. - Будівництво спортивного майданчика з штучним покриттям на території Тросницької ЗОШ I-II ст. - Будівництво спортивного майданчика з синтетичним покриттям на території НВК «Малокопанська ЗОШ I-II ступенів-дошкільний навчальний заклад» - Реконструкція спортивного залу Виноградівської ЗОШ I-III ступенів №4 - Побудова сучасного спортивного майданчика з ігрових видів спорту для молоді
2.3.2. Забезпечити модернізацію навчального простору та простору для дозвілля і самореалізації комунальних закладів освіти і культури	- Модернізація роботи Бібліотеки-філії для дітей №2 та створення на її базі простору для дітей з інвалідністю - Модернізація та капітальний ремонт комунального позашкільного навчального закладу «Широківська мистецька школа» Виноградівської міської ради - Створення майданчика для відпочинку та дозвілля у с. Великі Ком'яти - Модернізація та капітальний ремонт комунального закладу «Виноградівський міський будинок культури»
2.3.3. Реорганізувати структуру управління освітньою та культурною сферами громади	- Сучасне та якісне матеріально-технічне обладнання навчальних кабінетів для закладів освіти - Забезпечення шкільними автобусами дітей з особливими освітніми потребами - Модернізація мережі закладів культури Виноградівської територіальної громади - Будівництво спеціалізованого приміщення для муніципального театру анімації у м. Виноградіві
2.3.4. Сприяти постійній адаптації освітніх послуг під сучасні потреби місцевих дітей та молоді	- Забезпечення сучасним та якісним комп'ютерним обладнання навчальних кабінетів у закладах освіти Виноградівської громади

Очікувані результати:

- модернізація та оновлення матеріальної бази закладів освіти та культури в громаді;
- модернізація спортивних об'єктів та популяризація здорового способу життя;
- формування інклюзивного середовища для дітей з особливими освітніми потребами.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- рівень задоволення освітніх потреб мешканців і мешканок громади, %;
- рівень задоволення культурних потреб мешканців і мешканок громади, %;
- рівень задоволення сферою відпочинку та дозвілля мешканців і мешканок громади, %;
- кількість шкіл громади у ТОП-20 рейтингу шкіл Закарпатської області за результатами ЗНО/НМТ, одиниць.

Оперативна ціль 2.4. «Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців» містить завдання: 2.4.1. Підвищити якість послуг охорони здоров'я, які надають профільні комунальні установи; 2.4.2. Модернізувати та розвинути систему соціальної підтримки незахищених верств населення (табл. 5.8).

Підвищення рівня медичного обслуговування мешканців громади шляхом підвищення доступності та ефективності медичного обслуговування, оновлення матеріально-технічного

та діагностичного обладнання, розвитку соціальної підтримки незахищених верств населення.

Наявні проблеми та виклики:

- висока конкуренція на ринку медичних послуг із медичними закладами в інших громадах;
- недостатній рівень розвитку системи діагностування населення та профілактики захворювань;
- високий рівень девіантної поведінки частини мешканців громади.

Таблиця 5.8. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 2.4. «Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців»

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
2.4.1. Підвищити якість послуг охорони здоров'я, які надають профільні комунальні установи	- Придбання сучасного кліматичного обладнання (кондиціонерів) для КНП «Виноградівська РЛ» - Капітальний ремонт частини дитячого корпусу КНП «Виноградівська районна лікарня» м. Виноградів - Онкопрофілактика жіночого населення з допомогою мамографа для КНП «Виноградівська РЛ» - Реконструкція інфекційного відділення КНП «Виноградівська районна лікарня» - Капітальний ремонт будівлі з перинатальним відділенням КНП «Виноградівська районна лікарня» м. Виноградів
2.4.2. Модернізувати та розвинути систему соціальної підтримки незахищених верств населення	- Створення сучасної цифрової системи зв'язку, оповіщення та інформатизації цивільного захисту громади - Створення центру підтримки ветеранів війни та сімей військовослужбовців - Створення центру безпеки для підвищення безпеки життєдіяльності громадян в с. В. Копаня - Відновлення лівосторонньої дамби та будівництво берегоукріплення на р.Боржава в с. В.Ком'яти

Очікувані результати:

- покращення стану здоров'я населення шляхом підвищення доступності та ефективності медичного обслуговування;
- підвищення спроможності медичного персоналу надавати якісні медичні послуги;
- створення інфраструктури допомоги особам, які фізичних чи моральних ушкоджень в результаті протиправної поведінки інших осіб або війни.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- рівень поширення девіантної поведінки, %;
- рівень задоволення мешканців і мешканок громади медичним забезпеченням, %.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. РОЗБУДОВА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДИ

Мета стратегічної цілі 3 – розвиток туристичної сфери шляхом розбудови туристичної інфраструктури, формування туристичних пропозицій, популяризації та впізнаваності громади на регіональних і національних ринках.

Стратегічна ціль 3 досягається через реалізацію таких оперативних цілей: 3.1. Створення образу громади як туристично-привабливої території; 3.2. Сприяння розвитку місцевої туристичної інфраструктури

Оперативна ціль 3.1. «Створення образу об'єднаної громади як туристично-привабливої території» містить завдання: 3.1.1. Сприяти формуванню інтегрованих туристичних пропозицій на місцевому та регіональному рівнях; 3.1.2. Створити систему візуальної ідентифікації громади, в т. ч. бренд громади (табл. 5.9).

Цінність історико-архітектурного культурного середовища м. Виноградова, кліматичні, бальнеологічні ресурси створюють умови для розвитку практично всіх видів рекреаційної діяльності: від санаторно-курортного лікування до відпочинку і різних видів туризму за умови збереження, відновлення та раціонального використання історико-культурної спадщини, сприяння залученню об'єктів культурної спадщини до туристичних маршрутів Закарпатської області, національних та європейських туристичних маршрутів. Дана сфера має всі шанси стати однією з пріоритетних напрямів економіки громади, у т.ч. популяризації громади на регіональному, національному і міжнародному рівнях.

Наявні проблеми та виклики:

- недостатня увага до збереження природно-заповідного фонду громади та популяризації рекреаційних і туристичних об'єктів у громаді;
- мала кількість комплексних туристичних продуктів, які пропонуються на території громади;
- слабкий рівень позиціонування громади як туристичної території.

Таблиця 5.9. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.1. «Створення образу об'єднаної громади як туристично-привабливої території»

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
3.1.1. Сприяти формуванню інтегрованих туристичних пропозицій на місцевому та регіональному рівнях	- Провести фестиваль-конкурс сучасної пісні і танцю «Кришталі грона» - Відкритий фестиваль серед аматорських зразкових колективів та окремих виконавців з театрального жанру – театр ляльок - Маркування туристичних маршрутів у територіальній громаді
3.1.2. Створити систему візуальної ідентифікації громади, в т. ч. бренд громади	- Розроблення туристичного бренду громади - Створення туристичного інтернет-ресурсу громади

Очікувані результати:

- збільшення туристичного потоку;
- збільшення упізнаваності громади як туристичної дестинації.

Індикатори виконання оперативної цілі:

обсяги надходжень до бюджету громади від туристичного збору, млн. грн. **Оперативна ціль**

3.2. «Сприяння розвитку місцевої туристичної інфраструктури» містить завдання:

3.2.1. Забезпечити реалізацію місцевих проєктів благоустрою, в т. ч. за участі мешканців;

3.2.2. Відновити історико-культурні об'єкти громади (табл. 5.10).

В основі цілі – покращення благоустрою території громади та її естетичних характеристик, збереження об'єктів історико-архітектурної спадщини громади як основи для розвитку туризму.

Таблиця 5.10. Потенційні сфери реалізації оперативної цілі 3.2. «Сприяння розвитку місцевої туристичної інфраструктури»

Завдання	Потенційні сфери реалізації проєктів
3.2.1. Забезпечити реалізацію місцевих проєктів благоустрою, в т. ч. за участі мешканців	- Формування інфраструктури та ліквідація бар'єрів для маломобільних груп мешканців населених пунктів громади - Проведення конкурсів «Краще ОСББ» та «Краща прилегла територія до установи» - Впровадження бюджету участі (громадський бюджет) - Реконструкція амфітеатру у парку Перені

3.2.2. Відновити історико-культурні об'єкти громади	- Консервація руїн замку Канків
---	---------------------------------

Очікувані результати:

- покращення стану середовища, облаштування громадських просторів;
- збереження цінних природно-ресурсних і історико-архітектурних об'єктів;
- підвищення привабливості громади для туристів.

Індикатори виконання оперативної цілі:

- кількість закладів розміщення, одиниць;
- кількість об'єктів зеленого туризму – приватних садиб, одиниць.

УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ДЕРЖАВНИМИ ТА РЕГІОНАЛЬНИМИ СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Система стратегічного планування в Україні базується на координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівнях. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки є основним планувальним документом для реалізації секторальних стратегій розвитку, координації державної політики у різних сферах, досягнення ефективності використання державних ресурсів у територіальних громадах та регіонах в інтересах людини, єдності держави, сталого розвитку історичних населених місць та збереження традиційного характеру історичного середовища, збереження навколишнього природного середовища та сталого використання природних ресурсів для нинішнього та майбутніх поколінь українців.

Дана Стратегія розроблена відповідно до Цілей сталого розвитку України до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722. При розробці Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади враховані ключові аспекти Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Стратегічні напрямки розвитку Виноградівської міської територіальної громади також сформовані відповідно до стратегічних цілей Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021—2027 років, яка узгоджується з національними стратегічними екологічними цілями та з екологічними цілями Стратегії Карпатського Єврорегіону та Стратегії ЄС для Дунайського регіону, для яких Закарпатська область є прийнятною територією чинності цих стратегічних документів, попередніх стратегій Закарпатської області, розумінні актуальних проблем соціально-економічного розвитку області, районів та територіальних громад.

Комплексна система заходів повинна забезпечити розвиток людського капіталу, досягнення високої якості життя та економічного зростання на основі екологічно невиснажливої, енергоефективної та інноваційно орієнтованої промисловості та біоекономіки, креативних індустрій. Закарпатська область розглядається як регіон із значним високим природно-рекреаційним і курортним потенціалом. Зосереджені на території Закарпатської області території та об'єкти природно-заповідного фонду, що включені до національної екологічної мережі важливі для збереження біологічного та ландшафтного різноманіття забезпечення формування єдиної територіальної системи природоохоронних територій. Зручне транспортно-географічне положення регіону на перетині діючих та перспективних залізничних і автомобільних міжнародних шляхів підвищує можливості використання переваг транскордонного співробітництва. Закарпатська область має перспективу розвитку автомобільної, лісопереробної, харчової, легкої та електронної промисловості, відновлювальної енергетики), наявність передумов кластерного розвитку, конкурентоспроможних підприємств та господарюючих суб'єктів машинобудування, переробної, харчової, енергогенеруючої, будівельної та транспортних галузей та заснування механізмів індустріальних парків дають можливість поширення і зміцнення тенденцій формування бізнесів на місцевих сировинних ресурсах, історичних традиціях і етнокультурних надбаннях громад і субрегіонів Закарпаття.

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року Державній стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки проведено у таблиці 5.11. Прямо чи опосередковано стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року відповідають всім цілям Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 рр., за винятком оперативної цілі 1.3 "Створення умов для реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях в український простір", 3.2 "Формування горизонтальної та вертикальної координації державних секторальних політик та державної регіональної політики", 3.4 "Розбудова потенціалу суб'єктів державної регіональної політики" Державної стратегії регіонального розвитку, реалізація яких виходить за межі компетенцій Виноградівської міської ради.

[illegible]

[illegible]

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

Стратегічні та оперативні цілі ДСРР на 2021- 2027 роки	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року											
	1. Збільшення економічної спроможності громади	1.1. Формування та промоція інвестиційних можливостей громади	1.2. Стимулювання розвитку малого підприємства, що базується на місцевому потенціалі	1.3. Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю	2. Формування комфортного середовища проживання і адосконалення якості публічних послуг	2.1. Модернізація і розвиток місцевих дорожньої і інфраструктури	2.2. Підвищення ефективності роботи житлово-комунального господарства громади	2.3. Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення	2.4. Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців	3. Розбудова туристично-рекреаційного потенціалу громади	3.1. Створення образи громади як туристично-привабливої території	3.2. Сприяння розвитку місцевих туристичної інфраструктури
3.5. Забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, запобігання та протидія домашньому насильству та дискримінації									**			
3.6. Розбудова системи інформаційно-аналітичного забезпечення та розвиток управлінських навичок для прийняття рішень, що базуються на об'єктивних даних та просторовому плануванні		*										

¹У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ** (сильний зв'язок) або * (опосередкований зв'язок)

Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021- 2027 років проведено у таблиці 5.12.

Таблиця 5.12. Аналіз відповідності стратегічних та оперативних цілей Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років²

Стратегічні та оперативні цілі Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року											
	1. Збільшення економічної спроможності громади	1.1. Формування та промоція інвестиційних можливостей громади	1.2. Стимулювання розвитку малого підприємства, що базується на місцевому потенціалі	1.3. Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю	2. Формування комфортного середовища проживання і адосконалення якості публічних послуг	2.1. Модернізація і розвиток місцевих дорожньої і інфраструктури	2.2. Підвищення ефективності роботи житлово-комунального господарства громади	2.3. Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення	2.4. Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців	3. Розбудова туристично-рекреаційного потенціалу громади	3.1. Створення образи громади як туристично-привабливої території	3.2. Сприяння розвитку місцевих туристичної інфраструктури
1. Збереження та розвиток людського та соціального капіталу					**					*		
1.1. Забезпечення рівного доступу та підвищення якості дошкільної, загальної середньої освіти та конкурентоспроможності професійно-технічної освіти								**				

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Стратегічні та оперативні цілі Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року											
	1. Збільшен ня екон оміч ної спро можн ості грома ди	1.1. Форм уван ня та про м оція інвес тицій них можл ивос тей грома ди	1.2. Стим улов ання розв итку мало го підпр іємн ицтв а, що базує ться на місц евому пото нциал і	1.3. Підтр имка та сприя ння розви тку сільс ького госпо дарст ва з висок ою додан ою вартіс тю	2. Форм уванн я комф ортно го серед овищ а прожи вання і адоск онале ння якості публі чних послу г	2.1. Моде рніза ція і розв иток місц евої доро жньо ї інфра струк тури	2.2. Підви щен ня ефек тивн ості робот и житл ово-к омун альн ого госпо дарст ва грома ди	2.3. Адап тація освіт ньо-к ульту рних посл уг до суча сних потре б насе ленн я	2.4. Підви щен ня рівня медич ного і соціал ьного захи сту меш канців	3. Розб удов а турист ичн о-рек реації ного пото нциал у грома ди	3.1. Ство ренн я обра зу грома ди як турист ичн о-при вабли вої тери торії	3.2. Сприя ння розв итку місц евої турист ичн ої інфра струк тури
1.2. Забезпечення культурно-мистецького розвитку і збільшення доступу до послуг у сфері культури для мешканців сільських та гірських територій								**				
1.3. Збереження регіональних об'єктів і територій історико-культурної спадщини												**
1.4. Розвиток сфери соціальних послуг та зміцнення громадського здоров'я									**			
1.5. Забезпечення рівного доступу та підвищення якості медичних послуг									**			
1.6. Гармонійний розвиток національних меншин								*				
1.7. Зміцнення громадянського суспільства, соціальної сфери та соціальної включеності									**			
2. Прискорення досягнення конкурентоспроможності та інноваційності регіональної економіки	**				*					*		
2.1. Розвиток малого і середнього підприємництва			**	**							*	
2.2. Розвиток туристичної та оздоровчої сфери							*				**	**
2.3. Підвищення конкурентоспроможності ключових секторів регіональної економіки		**	**	*								
2.4. Розвиток мереж транспортного сполучення та просторової інфраструктури						**						
2.5. Система ефективного управління регіональним розвитком												
2.6. Розвиток транскордонного співробітництва		*					**	*			*	
3. Побудова локальних економік знань та смарт-спеціалізація	**				**					**		
3.1. Сприяння інноваціям у сферах, визначених смарт-спеціалізацією регіону		*						*			**	
3.2. Створення мережі хабів на території області						*						

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ
ІНТЕГРАЦІЯ

Стратегічні та оперативні цілі Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року											
	1. Збільшен ня екон оміч ної спро можн ості грома ди	1.1. Форм уван ня та пром оція інвес тицій них можл ивос тей грома ди	1.2. Стим улюв ання розв итку мало го підпр иємн ицтв а, що базує ться на місце вому пате нциал і	1.3. Підтр имка та сприя ння розви тку сільсь кого госпо дарст ва з висок ою додан ою вартіс тю	2. Форм уванн я комф ортно го серед овищ а прожи вання і вдоск онале ння якості публі чних послу г	2.1. Моде рніза ція і розв иток місце вої доро жньої і інфра структури	2.2. Підви щен ня ефек тивн ості роботи житл ово-к омун альн ого госпо дарст ва грома ди	2.3. Адапта ція освіт ньо-к ульту рних посл уг до сучас них потре б населен ня	2.4. Підви щен ня рівня медич ного і соціал ьно го захис ту мешк анців	3. Розбуд ова турист ично-ре креаці йного пате нциал у грома ди	3.1. Створен ня обра зу грома ди як турист ично-при вабли вої терито рії	3.2. Сприя ння розв итку місце вої турист ично ї інфра структури
3.3. Розвиток людських ресурсів у галузях смарт-спеціалізації регіону								**	*			
4. Забезпечення охорони довкілля, екологічно збалансованого і раціонального природокористування та просторової гармонії					**					*		
4.1. Збереження та відтворення біологічного і ландшафтного різноманіття, природних комплексів, водних, земельних та лісових ресурсів, розширення регіональної екологічної мережі											*	**
4.2. Покращення якості навколишнього середовища на природних і урбанізованих територіях регіону							**					
4.3. Розвиток і вдосконалення систем та засобів захисту територій від природних лих і техногенних катастроф та глобальних змін клімату							*					
4.4. Актуалізація, уточнення і впровадження чинної Стратегії поводження з відходами у Закарпатській області, розробленої і схваленої на 15-річний період							**					
4.5. Впровадження екологічної і природоохоронної складових в розробку і оновлення містобудівної документації												
5. Забезпечення сталого розвитку сільських та гірських територій в умовах системних реформ	*				*					*		
5.1. Вирівнювання диспропорцій розвитку гірських, передгірних і низинних територій												
5.2. Підтримка економічної активності на сільських територіях		*	*	*								
5.3. Підтримка формування ефективного і спроможного місцевого самоврядування та органів державної влади на основі нового адміністративно-територіального устрою області							*					

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

ПРОГРАМА РОЗВИТКУ
МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ

Стратегічні та оперативні цілі Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021 – 2027 років	Стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року											
	1. Збіл ьшен ня еко номі чної спро мож ності грома ди	1.1. Форм уван ня та пром овля інвес тицій них можл ивос тей грома ди	1.2. Стим улюв ання розв итку мало го підпр иємн ицтв а, що базує ться на місце вому поти нціалі	1.3. Підтр имка та сприя ння розви тку сільсь кого госпо дарст ва з висок ою додан ою вартіс тю	2. Форм уванн я комф ортно го серед овищ а прожи вання і адоск онале ння якості публі чних послу г	2.1. Моде рніза ція і розв иток місце вої доро жньої інфра структури	2.2. Підви щення ефек тивн ості роботи житл ово-к омун ально го госпо дарст ва грома ди	2.3. Адап тація освіт ньо-к ульту рних посл уг до сучас них потре б насел ення	2.4. Підви щення рівня медич ного і соціал ьно го захис ту мешк анців	3. Розв удова турист ичної реакції поти нціалу грома ди	3.1. Створ ення обра зу грома ди як турист ичної опри вної тери торії	3.2. Сприя ння розв итку місце вої турист ичної інфра структури
5.4. Забезпечення пріоритетного публічного інвестування у розвиток територій і громад сільських та гірських районів на всіх рівняхрядування		*										*

²У клітинках ступінь зв'язку окремих цілей відмічається як ** (сильний зв'язок) або * (опосередкований зв'язок)

Результати аналізу демонструють, що стратегічні та оперативні цілі Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади до 2027 року повністю корелюють з стратегічними та оперативними цілями Регіональної стратегії розвитку Закарпатської області на період 2021-2027 років за винятком оперативної цілі 5.1 "Вирівнювання диспропорцій розвитку гірських, передгірних і низинних територій" стратегії розвитку області, оскільки не відноситься до гірських територій, а також не допомагає в реалізації оперативної цілі 2.5 "Система ефективного управління регіональним розвитком", оскільки на даному етапі не планує брати участь у нових проєктах, скерованих на реалізацію цієї цілі.

Розділ 6. ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ, ОЦІНЮВАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

Процеси реалізації, моніторингу та оцінювання є складовими єдиного стратегічного планувального циклу.

Оцінювання – визначення результатів впливу реалізації Стратегії на розвиток територіальної громади, досягнення запланованих результатів та врахування їх у наступному планувальному циклі.

Система реалізації Стратегії. Реалізація Стратегії включає розроблення та затвердження Плану заходів, формування бюджету з урахуванням цілей, визначених у Стратегії, реалізацію місцевих програм розвитку, проектів та заходів, моніторинг досягнення цілей та їх коригування у разі необхідності. Реалізація стратегічних, оперативних цілей та завдань Стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурами виконавчого комітету ради, бізнесом, громадським активом та мешканцями, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального управління цим доволі складним процесом.

Система впровадження Стратегії має два рівні: політичний та технічний.

Політичний рівень забезпечує особисто міський голова, виконавчий комітет, депутатський корпус. На цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти Робочої групи з управління реалізацією та моніторингу Стратегії, пропозиції щодо внесення змін до Стратегії та її оновлення. Міська рада для досягнення цілей та виконання завдань Стратегії приймає рішення щодо внесення змін до неї на підставі пропозицій міського голови.

Технічний рівень впровадження виконують відповідальні за досягнення завдань Стратегії структурні підрозділи виконавчого комітету та комунальні установи міської ради.

З метою покращення ефективності їх роботи та координації дій щодо реалізації Стратегії розпорядженням голови утворюється **Робоча група з управління реалізацією Стратегії та моніторингу** як постійно діючий консультативно-дорадчий орган (далі – Робоча група).

Робочу групу очолює міський голова. Склад Робочої групи визначається розпорядженням міського голови. До її складу входять особи, які представляють найважливіших учасників процесу планування й реалізації Стратегії: керівники структурних підрозділів виконавчого комітету ради та комунальних підприємств, відповідальні за виконання завдань Стратегії, інші представники міської ради, представники бізнесу, установ, організацій, громадських організацій, активні мешканці, зокрема ті, що брали участь у її розробці.

Робоча група збирається не рідше одного разу на півріччя (в січні, під час оцінки реалізації стратегії в минулому році, і в липні, під час збору пропозицій проектів для подальшої реалізації стратегії) та виконує наступні функції:

- координує дії підрозділів, комунальних установ міської ради, старост громади, органів державної влади, підприємств та установ в процесі реалізації Стратегії, проектів місцевого розвитку, заходів місцевих та регіональних програм;
- здійснює підготовку щорічних звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії;
- здійснює підготовку піврічних звітів про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії;
- готує пропозиції щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії.

За організацію роботи Робочої групи, збір і аналіз інформації про стан виконання Стратегії, збір і аналіз інформації про стан досягнення індикаторів Плану заходів, узагальнення інформації для формування звітів про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії, про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії, а також формування пропозицій щодо внесення змін (актуалізації) Стратегії відповідає Відділ економіки Виноградівської міської ради.

Процес реалізації Стратегії здійснюється на основі Плану заходів з її реалізації.

План заходів з реалізації Стратегії розвитку територіальної громади на період до 2027 року розробляється строком на чотири роки (на 2024-2027 роки), з урахуванням пріоритетів, що визначені Державною стратегією регіонального розвитку України та відповідною

регіональною стратегією розвитку та складається із організаційних заходів і проектів місцевого (регіонального) розвитку, місцевих програм розвитку, відповідно до завдань, основою для яких є стратегічні та оперативні цілі, визначені Стратегією розвитку громади на період до 2027 року.

Проект Плану заходів подається на затвердження міській раді одночасно із проектом Стратегії або не пізніше ніж через 3 місяці після затвердження Стратегії.

Підготовка Плану заходів, контроль за станом та строками виконання здійснюється виконавчим комітетом міської ради, а контроль за цільовим використанням коштів – головними розпорядниками коштів.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії та Плану заходів здійснюється за рахунок:

- ☐ коштів бюджету територіальної громади;
- ☐ коштів державного бюджету, в тому числі міжбюджетних трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;
- ☐ коштів обласного (районного) бюджету;
- ☐ коштів, які надходять до бюджетів в рамках програм допомоги і грантів Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ;
- ☐ інших джерел, не заборонених законодавством.

Моніторинг реалізації Стратегії.

Для відстеження та аналізу динаміки і структурних змін, що відбуваються у громаді відповідно до визначених у Стратегії стратегічних, оперативних цілей та завдань проводиться моніторинг реалізації Стратегії та Плану заходів. Моніторинг є сукупністю заходів із обліку, збору, аналізу та узагальнення інформації про стан реалізації Стратегії та Плану заходів.

Результати моніторингу є основою для висновків про необхідність внесення змін (актуалізації) Стратегії та стимулювання її реалізації.

Моніторинг впровадження Стратегії здійснюється щорічно на основі аналізу кількісних та якісних індикаторів, що демонструють рівень виконання стратегічних, оперативних цілей та завдань, зокрема шляхом порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих проміжних (станом на конкретний період) і фактичних значень показників.

Система показників (індикаторів) для моніторингу реалізації Стратегії розвитку Виноградівської територіальної громади на період до 2027 року подана у таблиці 6.1.

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії готує Робоча група, узагальнення та формування його тексту здійснює Відділ економіки Виноградівської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє його на розгляд сесії міської ради. Повний текст звіту підлягає обов'язковому розміщенню на офіційному веб-сайті міської ради.

Звіт про результати проведення моніторингу реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 12 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265¹, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Моніторинг виконання Плану заходів з реалізації Стратегії здійснюється двічі на рік на основі відстеження виконання визначених індикаторів результативності впровадження кожного проекту місцевого розвитку.

Звіт про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії включає узагальнену таблицю у формі згідно додатку 13 до Методичних рекомендацій щодо порядку розроблення, затвердження, реалізації, проведення моніторингу та оцінювання реалізації стратегій розвитку територіальних громад, затверджених наказом Міністерства розвитку громад та територій України від 21.12.2022 № 265, та висновки у вигляді аналітичної довідки.

Звіти про результати проведення моніторингу Плану заходів з реалізації Стратегії за перше півріччя та за рік готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює Відділ економіки Виноградівської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не

¹ <https://mtu.gov.ua/content/strategichne-planuvannya-regionalnogo-rozvitku.html>

пізніше одного місяця після закінчення звітного періоду представляє їх на розгляд сесії міської ради. Крім того, звіти оприлюднюються на офіційному веб-сайті міської ради.

Оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів проводиться після завершення строку їх реалізації на основі даних звітів проведеного моніторингу та є необхідним етапом для отримання інформації стосовно досягнення очікуваних результатів, їх впливу на стан соціально-економічного розвитку територіальної громади та інформації щодо сталості змін з метою прийняття в подальшому необхідних управлінських рішень та необхідних коригувань.

На основі здійснення оцінювання складається заключний звіт, який містить:

- ☐ результати порівняння базових (на початок реалізації Стратегії), прогнозованих цільових (станом на останній період) і фактичних значень показників;
- ☐ досягнення запланованих цілей;
- ☐ задоволення потреб різних груп заінтересованих осіб;
- ☐ наявних незапланованих змін та впливів;
- ☐ діяльності, що призвела до змін (зокрема незапланованих);
- ☐ ефективності механізмів реалізації Стратегії або ресурсних витрат;
- ☐ стійкості результатів Стратегії тощо.

Оцінювання може бути внутрішнім (проводиться виконавцями Стратегії) та зовнішнім (проводиться залученими експертами).

Звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів готує Робоча група, узагальнення та формування їх тексту здійснює Відділ економіки Виноградівської міської ради. Голова Робочої групи (міський голова) в термін не пізніше трьох місяців після закінчення періоду реалізації Стратегії та Плану заходів представляє їх на розгляд сесії міської ради. Крім того, заключні звіти про оцінювання результатів реалізації Стратегії та Плану заходів оприлюднюються на офіційному веб-сайті громади та/або у місцевих засобах масової інформації.

Таблиця 6.1. Система показників для моніторингу стану реалізації Стратегії розвитку Виноградівської міської територіальної громади на період до 2027 року

Стратегічна ціль	Оперативна ціль	Показник	Одиниця вимірювання	Базове значення (2023 р.)	Проміжне значення (2024 р.)	Проміжне значення (2025 р.)	Проміжне значення (2026 р.)	Цільове значення (2027 р.)	Джерело даних
ЗБІЛЬШЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ СПРОМОЖНОСТІ ГРОМАДИ	1.1. Формування та промоція інвестиційних можливостей громади	Рівень задоволення мешканців і мешканок громади обсягами зовнішніх інвестицій	% опитаних, які вважають недостатність зовнішніх інвестицій бар'єром розвитку Виноградівської ТГ	30,6	29	25	23	20	Результати опитування мешканців і мешканок громади
		Кількість юридичних осіб-суб'єктів підприємницької діяльності, що зареєстровані на території громади	одиниць	862	865	870	880	900	Реєстр суб'єктів господарської діяльності
		Обсяги податкових надходжень до бюджету	млн грн	312,2	320	350	370	400	Дані ОМС (Звіт про виконання бюджету)
	1.2. Стимулювання розвитку малого підприємництва, що базується на місцевому потенціалі	Обсяг сплати єдиного податку до місцевого бюджету	Млн. грн.	36,6	37	39	42	45	Дані ОМС (Звіт про виконання бюджету)
		Рівень задоволення мешканців і	% опитаних, які незадоволені умовами для	53,4	50	45	40	30	Результати опитування мешканців і

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

ОБРАТНІЙ
ПОСЛІДОВНОСТІ

		мешканок громади умовами для започаткування та ведення власного бізнесу	започаткування та ведення власного бізнесу						мешканок громади
	1.3. Підтримка та сприяння розвитку сільського господарства з високою доданою вартістю	• Кількість суб'єктів господарської діяльності, які здійснюють переробку сільгосппродукції	одиниць	3	3	4	4	5	Реєстр суб'єктів господарської діяльності
		• Кількість сільгоспвиробників	одиниць	93	95	100	105	110	Реєстр суб'єктів господарської діяльності
ФОРМУВАННЯ КОМФОРТНОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОЖИВАННЯ І ВДОСКОНАЛЕННЯ ЯКОСТІ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ	2.1. Модернізація і розвиток місцевої дорожньої інфраструктури задля формування безбар'єрного середовища	• Рівень задоволення мешканців і мешканок громади станом доріг	% опитаних, які незадоволені станом доріг в громаді	48	46	40	35	30	Результати опитування мешканців і мешканок громади
	2.2. Підвищення ефективності роботи житлово-комуна	• Рівень зношення водогонів	%	70	70	69	68	67	Дані ОМС (Відділ житлово-комунального господарства

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

ІНТЕГРАЦІЙНИЙ
ПІДХОД ДО РОЗВИТКУ
ІНФРАСТРУКТУРИ

	льного господарства громади								та благоустрою)
		• Рівень задоволення якістю комунальних послуг	% опитаних, які незадоволені якістю комунальних послуг	31	30	29	27	25	Результати опитування мешканців і мешканок громади
		• Частка домогосподарств, які уклали договори на вивезення ТПВ	%	60	62	65	70	80	Дані ОМС (Відділ житлово-комунального господарства та благоустрою)
	2.3. Адаптація освітньо-культурних послуг до сучасних потреб населення	• Рівень задоволення освітніх потреб мешканців і мешканок громади	% опитаних, які незадоволені рівнем надання освітніх послуг	29	20	10	5	2	Результати опитування мешканців і мешканок громади
		• Рівень задоволення культурних потреб мешканців і мешканок громади	% опитаних, які негативно оцінили свій рівнем задоволення культурних потреб	57	50	40	30	20	Результати опитування мешканців і мешканок громади
		• Рівень задоволення сферою відпочинку та дозвілля мешканців і мешканок громади	% опитаних, які незадоволені інфраструктурою відпочинку та дозвілля	53	50	40	30	20	Результати опитування мешканців і мешканок громади

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

ОБ'ЄДНАНИЙ
ПІДРОЗДІЛ
ОБ'ЄДНАНИЙ

		Кількість шкіл громади у ТОП-20 рейтингу шкіл Закарпатської області за результатами ЗНО/НМТ	одиниць	1	1	2	2	3	osvita.ua
	2.4. Підвищення рівня медичного і соціального захисту мешканців	Рівень поширення девіантної поведінки	% опитаних, які вважають поширення злочинності, алкоголізму, наркоманії бар'єром розвитку Виноградівської ТГ	29,7	28	25	23	20	Результати опитування мешканців і мешканок громади
		Рівень задоволення мешканців і мешканок громади медичним забезпеченням	% опитаних, які незадоволені медичним забезпеченням	43	40	35	32	30	Результати опитування мешканців і мешканок громади
РОЗБУДОВА ТУРИСТИЧНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ГРОМАДИ	3.1. Створення образу громади як туристично-привабливої території	Обсяги надходжень до бюджету громади від туристичного збору	млн грн	0,5	0,6	0,7	0,85	1	Дані ОМС (Звіт про виконання бюджету)
	3.2. Сприяння розвитку	Кількість об'єктів зеленого	одиниць	3	3	4	4	5	Дані ОМС (Відділ

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ ВИНОГРАДІВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ
НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ**

ОБ'ЄДНАНИЙ
РАЙОННИЙ РАДА
ВІСНИК

	місцевої туристичної інфраструктури	туризму – приватних садиб							культури та туризму)
		• Кількість закладів розміщення	одиниць	17	17	18	18	19	Дані ОМС (Відділ культури та туризму)